

Sigitas Narbutas

JOKŪBO VORAGINIEČIO SKAITINIAI
REIKŠMINGŲ SUKAKTUVIŲ
PROGA

Epochinės reikšmės įvykiu dera vadinti Švenčiausiosios Mergelės Marijos apsireiškimą Šiluvoje 1608-aisiais. Šiomet jis buvo gražiai, prasmingai ir naudingai paminėtas, rugsėjo 6–15 dienomis švenčiant jo 400 metų jubiliejų. Kaip „Ganytojiškame laiške kunigams, Dievui pašvęstojo gyvenimo nariams ir visiems tikintiesiems“ pabrėžė Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, „1608 m. įvykęs apsireiškimas buvo didelė Dievo dovana istorijos audrų blaškomai mūsų tautai. Keturis šimtmečius šio įvykio prisiminimas ir gausios Marijos užtarimu gaunamos malonės gaivino Lietuvos žmones ir padėjo jiems išsaugoti ištikimybę Kristaus Evangelijos nušviestam keliui“.

Dievo Motinos apsireiškimas žymi svarbių pokyčių Lietuvos gyvenime pradžia. Nekalbant apie daugelį Bažnyčios, valstybės, politikos ir kitų sričių, o dėmesį sutelkiant į kultūros barus (meną, dailę, architektūrą, mokslą ir literatūrą), plika akimi matosi keli patys svarbiausi prasidėjusios Baroko epochos bruožai, o būtent jos kūrybingumas ir originalumas. Iš tiesų, vertinant Lietuvos Baroko literatūrą, mokslą ir meną netgi Europos masteliais, drąsiai galime kalbėti apie originalią, autentišką, reikšmingą ir kūrybingą Lietuvos mokslininkų, rašytojų, dailininkų, architektų indėlį į bendrą Europos kultūros aruodą, galime mąstyti apie savitą, įvairų ir turtingą Lietuvos Baroko pasaulį. Dėl šios priežasties 1608-ieji svarbūs ne tik Lietuvos ir Europos tikintiesiems; jie svarbūs taip pat ir Lietuvos bei Europos kultūrai. Apie tai privalu galvoti, tuos dalykus, palikusius pėdsakų

įvairiakalbėje Didžiosios Kunigaikštijos literatūroje, būtina deramai iširti bei tinkamai įvertinti taip pat ir senosios raštijos istorikams.

Šiais metais Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas išleido pal. Jokūbo Voraginiečio (apie 1230–1298) *Aukso legenda* – veikalą, kurio buvimas senojoje Lietuvoje paliudytas anksčiausiai¹. Dėl šios priežasties galima manyti, kad *Aukso legenda* – žinia, su kai kuriais kitais pamatiniais sakraliniais Europos tekstais – tam tikra prasme nuo XIV amžiaus rengė Lietuvos visuomenę minėtam didžiai reikšmingam įvykiui – Dievo Motinos apsireiškimui Šiluvoje. Drįstame galvoti, kad be jos, be *Legendos*, nei apsireiškimo liudininkai, nei jo amžininkai, nei jų ainiai nebūtų tinkamai atpažinę Dievo Motinos, nebūtų deramai įvertinę Jos žodžių ir teisingai pasirinkę gairių būsimiems neatidėliotiniams darbams bei kitokiai prasmingai ir išganingai veiklai.

Turime patikslinti ankstenės pastraipos pradžioje paskelbtą žinią. Iš tikrųjų šių metų pavasarį pasirodė pirma *Aukso legendos* dalis. Šiuo metu spaudai rengiama antroji. Pagerbdami minėtą reikšmingą jubiliejų ir trokšdami prisidėti prie jo iškilnių, šioje *Senosios Lietuvos literatūros* knygoje dedame kelis skaitinius iš Jokūbo Voraginiečio *Aukso legendos* antros dalies, skirtus svarbesnėms vasaros ciklo šventėms: Žolinei (VIII 15), Šilinei (IX 8), taip pat ateinančiais metais savo pirmąjį tūkstantmetį minėsią Lietuvos sostinės Vilniaus globėjo šv. Kristoforo šventei (VII 24). Skaitiniai dedami ta tvarka, kaip yra originale, paliekant Voraginiečio skaitinius parengusio prof. Giovanni'o Paolo Maggioni'o jiems suteiktą numeraciją. Skaitinius apie šv. Kristoforą ir Švč. Mergelės Marijos ėmimą į dangų išvertė

¹ Žinoma, kad, krikštydamas Lietuvą, karalius Jogaila pavedė Karūnos paclanclerliui Klemensui nupirkti vieną lotyniškos rankraštinės *Legendos* nuorašą ir šią knygą padovanojo 1387 m. statytai, o 1388 m. gegužės 7 d. pašventintai Vilniaus katedrai, žr.: Marian Plezia, „Wstęp“, in: Jakub de Voragine, *Złota legenda: Wybór*, tłumaczyła z języka łacińskiego Janina Pleziowa, wyboru dokonał, wstępem, przepisami i posłowiem opatrzył Marian Plezia, Warszawa: Prószyński i S-ka, 2000, p. 42.

dr. Tomas Veteikis, o skaitinį apie Švč. Mergelės gimimą – Nijolė Klingaitė-Dasevičienė². Komentarams pasinaudota *Aukso legendos* vertimu į anglų kalbą³, taip pat keliais Šventojo Rašto vertimais į lietuvių kalbą⁴. Geografinių pavadinimų lietuviškos lytys pateikiamos pagal pasaulio vietovardžių sąvadą⁵.

² Tekstai į lietuvių kalbą versti iš: Jacopo da Varazze, *Legenda aurea*, edizione critica a cura di Giovanni Paolo Maggioni, 2 ed. rivista dall'autore, [vol. 2], (Milenio medievale, 6: Testi, 3), Firenze: SISMELE; Edizioni del Galluzzo, 1999, p. 663–669, 779–810, 900–917. – Toliau komentaruose leidinys bus minimas kaip LA.

³ Jacobus de Voragine, *The Golden Legend: Readings on the Saints*, translated by William Granger Ryan, vol. 1–2, Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1993. – Komentaruose bus minima kaip GL.

⁴ *Šventasis Raštas Senojo Testamento*, [t.] 1: *Trumpas įvedimas į Šv. Raštą. Penkios Mozės knygos. Jozuės knyga. Teisėjų knyga. Rutos knyga*, vertė ir komentorių pridėjo kun. Juozapas Skvireckas, Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1913; [t.] 2: *Samuėlio knygos. Karalių knygos. Kronikų knygos. Ezdro knyga. Neemijo knyga. Tobijo knyga. Juditos knyga. Esteros knyga. Jobo knyga*, vertė ir komentorių pridėjo vyskupas Juozapas Skvireckas, Kaunas: Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311, 1921; [t.] 3: *Psalmių knyga. Patarlių knyga. Pamokslininkas. Giesmių Giesmė. Išminties knyga. Ekleziastikas. Izaijo Pranašystė*, vertė ir komentorių pridėjo vyskupas Juozapas Skvireckas, Kaunas: Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311, 1923; [t.] 4: *Jeremijo Pranašystė. Raudos. Baruko pranašystė. Ezekiėliaus Pranašystė. Daniėliaus Pranašystė. Dvylika Mažųjų Pranašų. Makabiejų knygos*, vertė ir komentorių pridėjo Kauno arkivyskupas-metropolitas Juozapas Skvireckas, Kaunas: „Šviesos“ spaustuvė, 1932; *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, [t.] 1: *Evangelijos pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną. Apaštalų darbai*, vertė ir komentorių pridėjo Juozapas Skvireckas, Kaunas: „Šviesos“ spaustuvė, 1937; [t.] 2: *Šv. Povilo Gromatos. Katalikiškos Gromatos. Apreiškimas*, vertė ir komentorių pridėjo kun. Juozapas Skvireckas, Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1911; *Šventasis Raštas. Senasis Testamentas*, iš lotynų k. vertė arkivyskupas Juozapas Jonas Skvireckas, 3-asis leidimas, t. 1–3, (*Pasaulinės literatūros biblioteka*), Vilnius: Vaga, 1990–1991 (čia dar pridėsime kartu išėjusį leidinį: *Šventasis Raštas. Naujasis Testamentas*, 3-asis leidimas, iš graikų kalbos vertė kun. Česlovas Kavaliauskas, (*Pasaulinės literatūros biblioteka*), Vilnius: Vaga, 1992); *Šventasis Raštas: Senasis ir Naujasis Testamentai*, vertimas iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų, Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.

⁵ *Pasaulio vietovardžiai: Europa*, sudarytojai ir redaktoriai: Rita Trakymienė (atsakomoji redaktorė) [ir kt.], Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.

XCVI. APIE ŠVENTĄ KRISTOFORĄ

APIE VARDA – Kristoforas prieš krikštą buvo vadinamas Paniekintuoju, o paskui jį praminė Kristoforu, tai yra nešančiuoju Kristų; taip įvyko dėl to, kad jis Kristų nešė keturiais būdais, tai yra: ant pečių – perkėlimo [per upę] metu, kūne – kankinimo metu, mintyse – Jam atsiduodamas, lūpose – Jį išpažindamas ar Jį skelbdamas.

APIE ŠVENTĄ KRISTOFORĄ XCVI – Kristoforas, pagal kilmę kanaanietis, buvo labai didelio ūgio¹, baisus iš veido, o jį aukštį siekė 12 uolekčių². Kai Kristoforas, kaip galima perskaityti kai kuriuose pasakojimuose apie jo darbus, laikėsi prie kažkokio kanaaniečių karaliaus, jam kilo mintis ieškoti galingiausio pasaulyje valdovo ir eiti pas jį, ketinant su juo pasilikti. Taigi Kristoforas atvyko pas vieną labai galingą karalių, apie kurį plačiai sklido gandas, esą pasaulis neturįs už jį didesnio valdovo. Pamatęs [Kristoforą], karalius noriai jį priėmė ir leido pasilikti savo dvare.

Vieną sykį kažkoks juokdarys dainavo valdovo akivaizdoje kažkokią dainą, kurioje dažnai minėjo velnią. Kadangi buvo Kristaus tikėjimo, karalius, vos tik išgirdęs minint velnią, nedelsdamas persižegnodavo. Tai pamatęs, Kristoforas labai stebėjosi, kodėl karalius taip elgiasi ir ką reiškia tas jo ženklas. Kai jis apie šį dalyką paklausė karaliaus, o tas nenorėjo jam šito atskleisti, Kristoforas pasakė: „Jei

¹ *Kristoforas, pagal kilmę kanaanietis, buvo labai didelio ūgio* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia rankraštinį *Vita Christophori*, saugomą Cividale del Friuli, ms. X, lap. 70 r–73 v. Šiandien Bažnyčia šv. Kristoforo (Kristupo) šventę švenčia liepos 24 dieną.

² Siekė 12 uolekčių – t.y. buvo daugiau kaip 5 metrų. Uolektis (lot. cubitus) – apie 44,5 cm.

man šito nepasakysi, daugiau su tavimi nepasiliksiu“. – Dėl to priverstas karalius jam pasakė: „Vos tik išgirstu minint velnią, sustiprinu save šiuo ženklu, bijodamas, kad tasai neįgytų man galios ir man nepakenktų“. – Jam Kristoforas: „Jei bijai velnio, kad tau nepakenktų, vadinasi, aišku, kad jis yra didesnis ir galingesnis už tave, nes prisipažįsti taip stipriai jo bijąs. Taigi suklydau dėl savo vilties, manydamas, kad atradau didesnę ir galingesnę pasaulio valdovą. Pasilik sveikas, nes noriu ieškoti to velnio, kad jį gaučiau sau į šeiminius ir tapčiau jo tarnu“.

Taigi Kristoforas paliko tą karalių ir nuskubėjo ieškoti velnio. Kai jis keliavo per kažkokią dykvietę, pamatė didelę daugybę kareivių; vienas iš jų – nuožmus ir baisus karys – priėjo ir paklausė, kur jis keliauja. Jam Kristoforas atsakė: „Einu ieškodamas pono velnio, kad gaučiau jį sau į šeiminius“. – O tasai jam ir sako: „Aš esu tas, kurio ieškai“. – Nudžiugęs Kristoforas pasižadėjo jam amžinai tarnauti ir pripažino jį savo šeiminiu.

Vieną kartą jie abu keliavo ir kažkokiame vieškelyje rado pastatytą kryžių; kai tik velnias tą kryžių pamatė, nusigandęs pasitraukė, paliko kelią, nuvedė Kristoforą per laukinę dykvietę, o vėliau jį atvedė atgal į tą kelią. Tai pamatęs ir nusistebėjęs, Kristoforas jo paklausė, ko pabūgęs apleido lygų kelią ir, taip toli nukrypęs, ėjo per tokią laukinę dykvietę. Kadangi tas niekaip nenorėjo jam to atskleisti, Kristoforas pasakė: „Jei man šito neatskleisi, tuoj pat nuo tavęs pasitraukiu“. – Dėl to priverstas velnias jam paaiškino: „Vienas žmogus, kurio vardas Kristus, buvo prikaltas ant kryžiaus. Kai aš pamatau to kryžiaus ženklą, labai išsigąstu ir nusigandęs pabėgu“. – Jam Kristoforas: „Taigi tas Kristus yra didesnis ir galingesnis už tave, nes Jo ženklas taip labai bijai? Vadinasi, tuščiai vargau ir ligi šiol nesuradau galingiausio pasaulio valdovo³. Tad dabar pasilik sveikas, nes noriu palikti tave ir ieškoti to Kristaus“.

³ *Ligi šiol nesuradau galingiausio pasaulio valdovo* – taip verčiame orig.: „Nec adhuc maiorem mundi principem reperi“; plg. GL 11: „And have not yet found the greatest prince in the world“.

Kristoforas ilgai ieškojo, kas jam galėtų suteikti žinių apie Kristų, kol pagaliau atvyko pas vieną atsiskyrėlį, o šis jam papasakojo apie Kristų ir jį rūpestingai išmokė Jo tikėjimo. Tada atsiskyrėlis tarė Kristoforui: „Tas karalius, kuriam trokšti tarnauti, reikalauja tokio įsipareigojimo: tau reikės dažnai pasninkauti“. – Jam Kristoforas: „Tegu iš manęs reikalauja kitokio įsipareigojimo, nes aš nieku būdu nepajėgiu to daryti“. – Vėl atsiskyrėlis [tarė]: „Reikės, kad tu jam daug melstumeis“. – Jam Kristoforas: „Nežinau, kas tai yra, ir negaliu šitokio įsipareigojimo vykdyti“. – Jam atsiskyrėlis: „Ar žinai tokią upę, kurioje daugelis per ją keliaujančių patenka į pavojų ir žūsta?“ – Jam Kristoforas: „Žinau“. – Tada atsiskyrėlis: „Kadangi esi didelio ūgio ir stipraus kūno, tai karaliui Kristui, kuriam trokšti tarnauti, būtų labai malonu, jeigu prie tos upės apsistotum ir visus [per ją] perkeltum; tikiuosi, kad Jis tenai tau apsireikš“. – Jam Kristoforas: „Žinoma, galiu tokį įsipareigojimą vykdyti ir pasižadu Jam šitaip tarnauti“.

Kristoforas atėjo prie minėtos upės ir ten susirentė sau būstą. Turėdamas rankoje vietoj lazdos kartį, kuria vandenyje pasiremdavo, jis kėlė visus be paliovos. Praėjus daug dienų, kartą jis ilsėjosi savo nameilyje ir išgirdo kažkokio berniuko balsą; tasai jį šaukė ir [taip] bylojo: „Kristoforai, išeik laukan ir mane perkelt!“ – Kristoforas skubomis išsoko, bet nieko neužtiko. Sugrįžęs į savo namelį, jis ir vėl išgirdo šaukiančiojo balsą. Kristoforas darsyk išbėgo laukan, bet ir vėl nieko nerado. Trečią sykį to paties kaip anksčiau paprašytas, kėlėjas išėjo ir rado ant upės kranto tokį berniuką. Šis primygtinai paprašė Kristoforo, kad jį perkeltų. Tad Kristoforas, užsikėlęs ant pečių berniuką ir pasiėmęs savo lazdą, įžengė į upę, ketindamas ją pereiti. Ir štai, upės vanduo ėmė pamažu tvinti, o berniukas pasidarė sunkus kaip švinas. Ir kuo toliau jis žengė, tuo aukščiau kilo vanduo, o berniukas vis labiau ir labiau slėgė nepakeliamu svoriu Kristoforo pečius, todėl šis patyrė daug vargo ir didžiai išsigando, pajutęs gresiantį pavojų.

Kai jis vis dėlto vargais negalais išėjo, perbridęs upę, nukėlė berniuką ant kranto ir jam tarė: „Berniuk, į didelį pavojų mane įstūmei

ir taip daug svėrei, kad, jei ir visą pasaulį ant savęs būčiau laikęs, vargu ar būčiau didesnį svorį jautęs!“ – Jam berniukas atsakė: „Nesistebėk, Kristoforai, nes ant savęs ne tik laikei visą pasaulį, bet ant savo pečių dar nešei ir Tą, kuris sukūrė pasaulį! Aš esu Kristus, tavo karalius, kuriam tu atlieki šitą tarnybą. O kad įsitikintum, jog aš sakau tiesą, tai persikėlęs atgal įsmeik savo lazdą prie namelio į žemę ir ryte pamatysi, kad jinai pražydo ir davė vaisių“. – Ir tuoj pat pranyko jam iš akių. Kristoforas parėjęs įbedė į žemę lazdą, ryte atsikėlė ir atrado ją lyg palmę išleidusią lapus ir apkibusią datulėmis.

Vėliau Kristoforas atvyko į Samą, Likijos miestą⁴. Kadangi ten jis nesuprato jų kalbos, paprašė Viešpaties, kad suteiktų jam tos kalbos supratimą. Kol jisai meldėsi, teisėjai jį palaikė bepročiu ir paliko. Gavęs, ko prašė, Kristoforas, užsidengęs veidą, atėjo į bausmės vietą ir ėmė drąsinti krikščionis, kurie buvo kankinami dėl Viešpaties. Tada vienas iš teisėjų sudavė jam į veidą, o Kristoforas, nudengęs galvą, jam tarė: „Jei nebūčiau krikščionis, tuojau pat atkeršyčiau už savo skriaudą“. – Tada jis įbedė savo lazdą į žemę ir paprašė Viešpaties, kad ji sužaliuotų dėl žmonių atsivertimo. Kai tai iššyk įvyko, įtikėjo aštuoni tūkstančiai žmonių.

Karalius pasiuntė du šimtus kareivių, kad šie atvestų pas jį Kristoforą. Kai kareiviai rado jį meldžiantis, pabijojo jam apie tai pranešti; tada karalius pasiuntė dar kartą tiek pat kareivių, o šie ir patys tuojau ėmė su juo drauge melstis. Pakilęs po maldos, Kristoforas jų paklausė: „Ko ieškote?“ – Matydami jo veidą, kareiviai jam tarė: „Karalius pasiuntė mus, kad jam atvestume tave surištą“. – Jiems Kristoforas: „Jei norėsiu, manęs negalėsite vesti nei laisvo, nei surišto!“ – Tie sako: „Tad jei nenori, keliauk sau laisvas, kur nori, o mes pasakysime karaliui, kad tavęs nesuradome“. – „Na, ne“, – tarė Kristoforas, – „aš eisiu su jumis“.

⁴ Vėliau Kristoforas atvyko į Samą, Likijos miestą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog nuo čia Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

Kristoforas atvertė juos į tikėjimą ir paliepė, kad jie jam surištų rankas už nugaros ir supančiotą nuvestų karaliui. Pamatęs jį, karalius nusigando ir išsyk nuvirto nuo sosto. Tada pakeltas savo tarnų, jis pasiteiravo apie jo vardą ir tėvynę. Kristoforas jam tarė: „Prieš krikštą buvau vadinamas Paniekintuoju, o dabar vadinausi Kristoforas. Prieš krikštą buvau kanaanietis, o dabar esu krikščionis“. – Jam karalius: „Kvailą vardą pasirinkai, tai yra nukryžiuotojo Kristaus, nes Jis nei sau padėjo, nei tau galės padėti. Taigi dabar sakyk, nedorėli kanaanieti, kodėl neaukoji mūsų dievams?“ – Jam Kristoforas: „Teisingai žmonės tave vadina Dagnumi⁵, kadangi esi pasaulio mirtis, velnio sėbras, o tavo dievai yra žmonių rankų kūriniai“. – Jam karalius: „Tarp žvėrių esi išaugęs, todėl gebi kalbėti tik žvėrims būdingus, o žmonėms nesuprantamus dalykus. Taigi jei dabar dievams paaukosi, susilauksi iš manęs didžios pagarbos. O jei ne, mirsi nuo žiaurių kankinimų“. – Kristoforas nepanoro aukoti, ir karalius įsakė jį nuvesti į kalėjimą, o tuos kareivius, kurie buvo pasiūsti pas Kristoforą, už Kristaus vardą įsakė nukirsdinti.

Tada karalius įsakė su Kristoforu į kalėjimą uždaryti dvi dailias mergaites, iš kurių viena buvo vadinama Nikėja, o kita Akvilina, pažadėjęs joms daug dovanų, jeigu jį sugundys su jomis nusidėti. Tai išvydęs, Kristoforas tuojau pat pasinėrė į maldą. Kadangi mergaitės pristojų prie jo, plekšnodamos rankomis ir jį glėbesčiuodamos, jis pakilo ir tarė joms: „Ko siekiate ir dėl kokios priežasties čia esate atvestos?“ – Pabūgusios jo skausaus veido, tos pasakė: „Pasigailėk mūsų, Dievo šventasis, idant galėtume įtikėti Dievą, kurį skelbi!“

Tai išgirdęs, karalius liepė jas atvesti ir tarė: „Taigi ir jūs esate suvedžiotos? Prisiekiu dievais, kad bloga mirtimi žūsite, jei nepaaukosite dievams!“ – Šios atsakė: „Jei nori, kad aukotume, įsakyk, kad būtų išvalytos gatvės, ir visi susirinktų į šventyklą“. – Tai padarius,

⁵ *Teisingai žmonės tave vadina Dagnumi* – Maggioni's teikia du vardus: *Dagnus* (tekste) ir *Dagarus* (komentaruose). Frazė turi prasmę, šį vardą susiejus su sen. graik. veiksmožodžiu δάκνειν „kasti, gelti, kankinti“.

mergaitės įžengė į šventyklą, atsirišo savo juostas, užmetė jas dievams ant kaklų ir, truktelėjusios žemyn, sudaužė juos į šipulius. Ir pasakė šalimais stovintiems: „Eikit ir pašaukit gydytojus, kad pagydytų jūsų dievus!“

Karaliui paliepus, Akviliną pakabina, prie kojų pririša didžiulį akmenį, ir jos kūnas suplyšta į gabalus. Kai ji iškeliavo pas Viešpatį, jos seserį Nikėją įmeta į ugnį, ji iš ten išeina nesužeista, o tada ją nukirsdina.

Po šito Kristoforas atvedamas priešais karalių, o tas liepia jį mušti geležiniais strypais, užmauti jam ant galvos ugnyje įkaitintos geležies šalmą; paskui jis liepia padaryti geležinį suolą, ant jo pririšti Kristoforą ir, papylus deguto, uždegti. Tačiau suolas sutirpsta lyg vaškas, o Kristoforas išeina sveikas. Tada karalius įsako pririšti jį prie stulpo, o keturiems šimtams kareivių – leisti jį strėles. Tačiau visos strėlės pakimba ore, ir nė viena jo nepaliečia, o karalius pamano, kad jį kareiviai jau nušovė. Kai karalius dėl to labai apsidžiaugia, staiga viena strėlė, apsigrėžusi ir atlėkusi iš oro, kerta jam į akį ir ją bemat išduria. Kristoforas tarė karaliui: „Rytojau dieną man reiks numirti. Tu, tirone, pasidarysi iš mano kraujo glitimą, patepsi akį ir atgausi sveikatą“.

Karaliaus įsakymu Kristoforą nuvedė nukirsdinti ir, kai jis pasimeldė, nukirsdino. O karalius, paėmęs šiek tiek jo kraujo, patepė juo sau akį ir tarė: „Vardan Dievo ir švento Kristoforo!“ – Ir išsyk tapo sveikas. Tada karalius įtikėjo ir davė nurodymą, kad, jei kas nors piktžodžiaus prieš Dievą arba Kristoforą, iš karto būtų nukertamas kardu.

Ambraziejus *Pratarmėje* apie šį kankinį taip sako: „Tu Kristoforui suteikei tiek stiprybės ir tokią mokymo malonę, kad jisai prie krikščionių mokslo gerbimo iš pagonybės paklydimo spindinčiais stebuklais atgrėžė 48 tūkstančius žmonių; Nikėją ir Akviliną, viešnamyje ilgą laiką tarnavusias purvinomis paleistuvėmis, jisai sugražino į skaisrybės būseną ir pamokė jas pelnyti kankinių vainiką; dėl to jis buvo pririštas prie geležinio suolo, bet ugnies lauže nepabūgo labai stipraus

karščio, ir per visą dieną jo neįstengė sužeisti visų karių strėlės. Tik viena strėlė sužalojo akį jo kankintojui, bet palaimintojo kankinio kraujas, su žeme sumaišytas, jam vis dėlto grąžino regėjimą, ir, pašalinęs jo kūno aklumą, apšvietė dar ir jo protą, nes šventasis išprašė iš Taveš jam atleidimą ir savo maldomis pasiekė, kad jis atsikratytų ligų ir negalių“⁶.

CXV. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS ĖMIMĄ Į DANGŲ

APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS ĖMIMĄ Į DANGŲ
CXV – Kaip vyko Mergelės Marijos ėmimas į dangų, galima sužinoti iš vienos apokrifinės knygelės, kuri priskiriama evangelistui Jonui⁷. Pasakojama, kad tuo metu, kai, skelbdami Evangeliją, apaštalai lankėsi įvairiuose pasaulio kraštuose, Švenčiausioji Mergelė liko gyventi namuose prie Siono kalno ir, kol buvo gyva, su uoliu pamaldumu lankė visas savo Sūnaus vietas, o būtent, kur Jį krikštijo, kur Jis pasninkavo, kentėjo, buvo palaidotas, kur Jis prisikėlė ir įžengė į dangų. Remiantis tuo, ką sako Epifanijus, ji po savo Sūnaus žengimo [į dangų] gyvenusi dvidešimt ketverius metus⁸. Dar jis nurodo, kad Švenčiausioji Mergelė buvo keturiolikos, kai išciose pradėjo Kristų, pagimdė Jį penkioliktaisiais, su Juo išbuvo trisdešimt trejus ir po

⁶ *Ambraziejus Pratarinėje apie šį kankinį taip sako* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia veikalą *Ambrosianae praefationes* (ed. Wilmart, p. 189).

⁷ *Kaip vyko Mergelės Marijos ėmimas į dangų* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 75–80). Šiandien Bažnyčia Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Žolinės) šventę švenčia rugpjūčio 15 dieną.

⁸ *Remiantis tuo, ką sako Epifanijus* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis teiginys atliepia *Historia auct. Epiphania mon.*, interprete Paschali Romano (*BHL* 5345 v), in: E. Franceschini, *Studi e note di Filologia medievale*, (*Publicazioni della Università Cattolica del Sacro Cuore*, ses. IV, 30), Milano, 1938, p. 115, 123–124.

Kristaus mirties gyveno dar dvidešimt ketverius metus; taigi, kai ji mirė, buvo septyniasdešimt dvejų metų. Vis dėlto įtikimiau atrodo tai, ką galima perskaityti kitur⁹, – kad ji gyveno dvylika metų ilgiau už Sūnų, o tada buvo paimta [į dangų, būdama] šešiasdešimties metų, nes, kaip nurodoma *Bažnyčios istorijoje*, šitiek metų apaštalai skelbė tikėjimą Judėjoje ir jos apylinkėse.

Vieną dieną, kai Mergelės širdis smarkiai užsidedė Sūnaus ilgesiu¹⁰, kunkuliuojanti jos dvasia taip susijaudino, kad jaudulys išorėn išsiveržė ašarų upeliais. Kadangi ji, netekusi paguodos, nebegalėjo ramiai pakelti laiko, kurį jai teko gyventi, praradus Sūnų, prie jos atsirado didžios šviesos apgaubtas angelas ir ją, savo Viešpaties Motiną, pagarbiai pasveikino: „Sveika, palaimintoji, palaiminimą priėmusi iš To, kuris suteikė išganymą Jokūbui! Štai, aš tau, valdove, atnešiau iš rojaus palmės šakelę. Liepk ją nešti priešais laidotuvių neštuvus, kai tavo trečią dieną paims iš kūno, kadangi tavęs, garbingosios Motinos, jau laukia tavo Sūnus!“

Jam Marija atsakė: „Jei suradau malonę tavo akyse, tai meldžiu, kad teiktumeis man atskleisti savo vardą. Dar karščiau aš prašau štai ko: tegu mano sūnūs ir broliai apaštalai visi kartu pas mane susirenka, idant prieš mirdama juos išvysčiau savo kūniškomis akimis, galėčiau būti jų palaidota ir jų akivaizdoje atiduočiau sielą Dievui. Dar prašau ir meldžiu štai ko: tegu mano siela, išeidama iš kūno, nemato jokios bjaurios dvasios, ir jokia Šėtono galybė tegu man nepastoja kelio“.

Jai angelas: „Valdove, kam nori žinoti mano vardą, kuris yra nuostabus ir didis? Bet štai, šiandien pas tavo susirinks visi apaštalai, jie tau surengs prakilnias laidotuvių egzekcijas, ir jų akivaizdoje tu

⁹ *Vis dėlto įtikimiau atrodo tai, ką galima perskaityti kitur* – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Vincento iš Bovė veikalu *Speculum historiale* (VII, 79), taip pat Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (II, 1).

¹⁰ *Vieną dieną, kai Mergelės širdis smarkiai užsidedė Sūnaus ilgesiu* – Maggioni's nurodo, jog čia ir toliau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir apokrifinį pasakojimą *Transitus* (BHL 5232), in: A. Wilmart, *Analecta Reginensia*, (*Studi e Testi*, 1959), Città del Vaticano, 1933, p. 124 ir toliau; p. 325 ir toliau.

iškvėpsi sielą. Nes Tas, kuris staiga už plaukų iš Judėjos į Babiloną atnešė pranašą¹¹, be abejonės, galės akimirksniu pas tave atvesti ir apaštalus... Kodėl bijai išvysti piktąsias dvasias, jei visiškai suknežinai Šėtonui galvą ir atėmei iš jo galią valdyti? Tačiau teisšipildo tavo noras jų nematyti!“ – Tai pasakęs, angelas su didžia šviesa įžengė į dangų. Na, o ta palmė spindėjo kuo ryškiausiai, ir nors savo žaluma ji buvo panaši į šakelę, tačiau jos lapeliai spindėjo lyg ryto žvaigždė.

Tai atsitiko, kai Jonas Efese skelbė Evangeliją. Netikėtai sugrumėjo dangus, jį pakėlė baltas debesis ir nunešęs padėjo priešais Marijos duris. Pasibeldęs Jonas įžengė į vidų ir, pats būdamas mergelė, pagarbiai pasveikino Mergelę. Laiminga Marija pažvelgė į jį, baisiai nustebo ir nebeįstengė iš džiaugsmo sulaikyti ašarų. Ji tarė: „Sūnau Jonai, atmink savo Mokytojo žodžius, kuriais Jis pavedė mane tau kaip motiną, o tave man – kaip sūnų. Štai, Viešpaties pašaukta, aš moku žmogiškiosios lemties skolą ir su neramiu rūpesčiu patikiu tau savo kūną. Mat girdėjau, kad žydai susimokė, sakydami: „Palaukime, broliai, kol toji, kuri išnešiojo Jėzų, sulauks mirties, tada iškart pagrobsime jos kūną ir sudeginsime, įmetę jį į ugnį“. Taigi tu pasirūpink, kad ši palmė būtų nešama priešais neštuvus, kai mano kūną gabensite į kapą“.

Jonas pasakė: „O, kad čia būtų visi mano broliai apaštalai, idant mes visi galėtume tau surengti deramas egzekvijas ir atiduoti pelnytą pagarbą!“ – Jam sakant šiuos žodžius, debesis pagriebė visus apaštalus tose vietose, kuriose jie skelbė tikėjimą, ir pristatė prie Marijos durų. Pamatę, kad visi kartu tenai susirinko, apaštalai stebėjosi, klausinėdami vienas kito: „Kokia gi yra priežastis, dėl kurios Viešpats mus čia sykiu surinko?“ – Taigi pas juos išėjo Jonas¹², pranešė, kad valdovė ketina pasitraukti iš kūno, ir pridūrė, sakydamas: „Žiūrėkite, broliai, kad niekas dėl jos neverktų, kai mirs, idant nesutriktų tai pamatę žmonės ir nesakytų: „Štai, kaip bijo mirties tie, kurie kitiems skelbia prisikėlimą!““

¹¹ Nes Tas, kuris staiga už plaukų iš Judėjos į Babiloną atnešė pranašą – primenama Dan 14, 33–37.

¹² Taigi pas juos išėjo Jonas – t. y. Jonas išėjo iš Marijos namų pro duris, prie kurių stovėjo kiti apaštalai.

Apaštalo Pauliaus mokinys Dionisijas knygoje *Apie dieviškuosius vardus* tvirtina tą patį¹³. Jis nurodo, kad, Mergelei užmiegant, susirinko apaštalai, kad jis taip pat buvęs tarp jų ir kad kiekvienas [apaštalas] Kristaus ir Mergelės garbei pasakęs kalbą. Štai taip jis byloja, kalbėdamas Timotiejui: „Mes, kaip tu ir pats žinai, ir daugelis mūsų šventųjų brolių susirinkome pažiūrėti į gyvybės davėjos kūną – tą, kuris pradėjo Dievą. Šalia buvo ir Dievo brolis Jokūbas, ir Petras – aukščiausia ir iškiliausia viršukalnė tarp teologų – Dievą skelbiančių vyrų. Po apžiūros pasirodė, kad visi Bažnyčios hierarchai turi, kiek kuriam leidžia jo galimybės, pašlovinti neapsakomai galingą Dievą nešiojusio trapumo gerumą“. – Šitaip [liudija] Dionisijas.

Kai Švenčiausioji Marija pamatė susirinkusius visus apaštalus¹⁴, pašlovino Viešpatį ir atsisėdo jų viduryje, kur degė žibintai ir deglai. Apie trečią valandą nakties atėjo Jėzus su angelų gretomis, patriarchų būriais, kankinių pulkais, išpažinėjų virtine ir mergelių choru. Gretos išsirikiavo priešais Mergelės guolį ir ėmė giedoti malonias giesmes.

Apie tai, kokios egzekvijos ten buvo surengtos, sužinoma iš minėtos knygelės, kuri priskiriama Jonui. Pirmas egzekvijas pradėjo patsai Kristus ir tarė: „Ateik, mano išrinktoji, ir pasodinsiu tave į savo sostą, kadangi trokštu tave matyti“. – Ji atsakė: „Pasirengusi, Viešpatie, mano širdis – mano širdis pasirengusi!“¹⁵ – Tada visi, kurie buvo atėję su Jėzumi, švelniai pragysta, bylodami: „Štai ta, kuri nepažino moterystės patalo su nuodėme; ji sulauks vaisiaus per šventųjų sielų

¹³ *Apaštalo Pauliaus mokinys Dionisijas knygoje Apie dieviškuosius vardus tvirtina tą patį* – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *De divinis nominibus* (1, 3).

¹⁴ *Kai Švenčiausioji Marija pamatė susirinkusius visus apaštalus* – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

¹⁵ *Pasirengusi, Viešpatie, mano širdis – mano širdis pasirengusi!* – su vieninteliu skirtumu (*domine* vietoj *deus*) cituojama *Ps* 56 (57), 8 arba *Ps* 107 (108), 2. Lotyniš-kame originale yra „paratum cor“. J. Skvirecko vertime yra verčiama „tvirta širdis“ (*Ps* 56 (57), 8) ir „stipri širdis“ (*Ps* 107 (108), 2), o A. Rubšio abiejose vietose vienodai – „ištikima širdis“.

atsinaujinimą¹⁶. – O ji giedėjo apie save pačią, sakydama: „Palaiminta mane vadins visos kartos, nes didelių dalykų padarė man Tas, kuris yra galingas ir kurio vardas yra šventas“¹⁷. – Tada giedotojų giedotojas už visus didingiau pragydo: „Ateik nuo Libano, mano Sužieduotine, ateik nuo Libano; ateik, tu būsi apvainikuota“¹⁸ – O jinai atsakė: „Štai aš ateinu, kadangi knygos rietime yra parašyta apie mane. Aš turiu vykdyti tavo valią. Mano Dieve¹⁹; kadangi mano dvasia džiaugiasi tavyje – Dievuje, mano Išganytojuje“²⁰.

Tada Marijos siela išėjo iš kūno ir atskrido į sūnaus glėbį. Jai buvo svetimas kūniškasis skausmas ir nepažįstamas kūniškasis suirimas. Viešpats pasakė apaštalams: „Neškite Mergelės Motinos kūną į Juozapato slėnį, palaidokite jį naujame kape, kurį tenai rasite, ir manęs ten tris dienas palaukite, kol pas jus grįšiu“. – Ir ją tuojau pat apsupo rausvi rožių žiedai, tai yra kankinių būriai, ir slėnių lelijos²¹, tai yra pulkai angelų, išpažinėjų ir mergelių. Apaštalai šaukė jai pavymui: „Kur iškeliauji, protingiausioji Mergelė? Atmink mus, valdove!“

Tada, pritardami [į dangų] žengiantiems angelams, sužavėti būriai tų, kurie buvo likę [danguje], sparčiai žengė [jų] pasitikti. Pamatę savo Karalių, nešantį glėbyje moters sielą, parimusią ant Jo, sukrestė ėmė šaukti, klausinėdami: „Kas yra toji, kuri ateina iš dykumos, paskendusi gėrybėse, pasirėmusi ant savo mylimojo?“²² – Palyda jiems tarė: „Ji – gražuolė tarp Jeruzalės dukterų, kaip išvydote ją, kupiną prieraišumo ir meilės!“ – Ir ji džiaugsmingai priimama į dangų ir

¹⁶ Štai ta, kuri nepažino moterystės patalo su nuodėme – netiksliai cituojama Išm 3, 13.

¹⁷ Palaiminta mane vadins visos kartos – cituojama Lk 1, 48–49.

¹⁸ Ateik nuo Libano, mano Sužieduotine – cituojama Gg 4, 8.

¹⁹ Štai aš ateinu, kadangi knygos rietime yra parašyta apie mane – cituojama Ps 39 (40), 8–9. Komentare stačiu šriftu (tekste kursyvu) išskirti žodžiai – Legendos autoriaus į Vulgatos citatą įterpti žodžiai.

²⁰ Kadangi mano dvasia džiaugiasi tavyje – Dievuje, mano Išganytojuje – cituojama Lk 1, 47. Komentare stačiu šriftu (tekste kursyvu) išskirti žodžiai – Legendos autoriaus į Vulgatos citatą įterpti žodžiai.

²¹ Slėnių lelijos – vienas iš Giesmių giesmės vaizdinių (plg. Gg 2, 1).

²² Kas yra toji, kuri ateina iš dykumos – cituojama Gg 8, 5.

pasodinama į šlovės sostą Sūnaus dešinėje. Apaštalai tada pamatė, kad jos siela yra tokio skaistumo, kokio apsakyti nebūtų įmanoma jokiais mirtingųjų liežuviais.

Ten buvo trys mergelės. Kai jos nurengė Mergelės kūną, kad jį numazgotų, jis išsyk taip ryškiai suspindo, kad jį mazgojant buvo galima tik liesti, o matyti – ne. Ta šviesa tenai spindėjo tol, kol mergelės numazgojo kūną. Tada apaštalai pagarbiai pakėlė jos kūną ir padėjo jį ant neštuvų. Jonas pasakė Petrai: „Petrai, nešk tu šią palmę priešais neštuvus, nes Viešpats tave iškėlė virš mūsų ir paskyrė savo avių ganytoju bei vadovu“. – Jam Petras atsakė: „Ją nešti labiau pritinka tau, nes Viešpaties esi pasirinktas kaip mergelė, o mergelei ir pritinka nešti Mergelės palmę. Tu nusipelnei pasilenkti prie Viešpaties krūtinės²³ ir daugiau už kitus iš ten atsigėrei išminties ir malonės srovių; atrodo teisinga, kad [būdamas] tas, kuris sulaukė iš Sūnaus didesnės dovanos, ir Mergelei suteiksi didesnę garbę. Taigi tu ir turi nešti šitą šviesos palmę, skirtą šventosioms egzekvijoms, nes esi pagirdytas taure šviesos iš amžinosios šviesos šaltinio. O aš nešiu ant neštuvų šventąjį kūną. Kiti apaštalai, mūsų broliai, tegu apsupę neštuvus šlovina Dievą“. – Paulius jam pasakė: „Ir aš, kuris esu iš visų jūsų mažiausias, nešiu su tavimi“.

Taigi Petras ir Paulius pakėlė neštuvus, ir Petras pradėjo giedoti: „Izraelis išėjo iš Egipto, aleliuja!“²⁴ – Kiti švelniai pratęsė giedojimą. Viešpats neštuvus ir apaštalus pridengė debesimi, tad jų nebuvo matyti, o tik girdėjosi jų balsas. Šalia buvo ir angelai, kurie darniai giedojo su apaštalais ir visą žemę pripildė nuostabaus grožio garsų.

Paveikti šitokių malonių garsų, visi gyventojai greitai išskuba iš miesto ir uoliai teiraujasi, kas čia vyksta. Atsirado vienas, kuris paaiškino: „Jėzaus mokiniai išneša mirusią Mariją ir aplinkui ją gieda šią melodiją, kurią girdite“. – Tada visi puola prie ginklų ir ragina vienas kitą, sakydami: „Ateikit! Nužudykim visus mokinius, o kūną, kuris išnešiojo tą

²³ Tu nusipelnei pasilenkti prie Viešpaties krūtinės – primenama Jn 21, 20.

²⁴ Izraelis išėjo iš Egipto, aleliuja – cituojama Ps 113 (114, 115), 1.

suvedžiotą, sudeginkim ugnyje!“ – Tai matydamas, vyriausias kunigas apstulbo ir, apimtas pykčio, pasakė: „Štai kokią šlovę dabar įgijo palapinė To, kuris pakrikdė mus ir mūsų padermę!“ – Tai pasakęs, jis ištiesė rankas prie gulto, norėdamas jį išversti ir numesti ant žemės. Staiga abi jo rankos sudžiūvo ir prilipo prie neštuvų. Jis taip ir liko įsitvėręs rankomis į neštuvus, kentėjo nežmoniškus skausmus ir gailiai vaitojo. Visi kiti žmonės buvo apakinti angelų, kurie buvo debesyse.

Vyriausias kunigas šaukė, maldaudamas: „Šventasis Petrai, nepaniekink manęs šitoje nelaimėje, bet pasiųsk už mane maldą Viešpačiui! Turi prisiminti, kaip kažkada tau padėjau ir kaip tave paleidau, kai tave apkaltino tarnaitė durininkė²⁵“. – Jam Petras: „Per mūsų valdovės laidotuves mums buvo sutrukdyta, ir dabar negalime pasirinkti tavo išgydymu; vis dėlto, jei įtikėsi Viešpatį Jėzų ir šitą, kuri Jį išnešiojo, tai aš tikiuosi, kad išsyk gausi sveikatos malonę“. – Tas atsakė: „Tikiu, kad Viešpats Jėzus yra tikrasis Dievo Sūnus, o ši yra švenčiausioji Jo Motina!“ – Ir tuojau pat jo rankos atlipo nuo neštuvų; vis dėlto jo žąstai dar buvo padžiūvę, ir iš jų ligi galo nebuvo išėjęs skausmas. Tada Petras jam tarė: „Bučiuok gultą ir sakyk: „Tikiu Viešpatį Jėzų Kristų, kurį ši išnešiojo įsčiose ir po gimdymo liko Mergelė!““ – Kai jis tai padarė, išsyk susigrąžino turėtą sveikatą. Ir pasakė jam Petras: „Paimk šią palmę iš mūsų brolio Jono rankos ir uždėk ją virš apakintų žmonių – kas norės įtikėti, atgaus regėjimą, o kas įtikėti nenorės, amžinai negalės matyti“.

Atnešę Mariją, apaštalai padėjo ją į kapą ir susėdo šalia jo, kaip Viešpats buvo nurodęs. Trečią dieną Jėzus atėjo su gausybe angelų ir pasveikino juos, sakydamas: „Ramybė jums!“ – Tie atsakė: „Šlovė tau, Dieve, kuris vienintelis darai didžius stebuklus!“ – Ir Viešpats apaštalams tarė: „Kaip jums atrodo, kiek malonės ir garbės turėčiau dabar suteikti savo gimdytojai?“ – Tie [atsakė]: „Tavo tarnams atrodo teisinga, Viešpatie, kad, kaip tu, nugalėjęs mirtį, viešpatauji per

²⁵ Turi prisiminti, kaip kažkada tau padėjau – primenama Mk 14, 66–68; Lk 22, 54–57; Jn 18, 16–17.

amžius, taip ir savo Motinos kūną prikeltum ir ją amžiams pasodintum savo dešinėje“.

Viešpačiui sutikus, išsyk pasirodė arkangelas Mykolas ir atvedė Jo akivaizdon Marijos sielą. Tada Išganytojas prabilo, sakydamas: „Kelkis, mano artimiausioji, mano balande, šlovės palapine, gyvenimo taure, dangiškoji šventove, idant lygiai taip, kaip per pradėjimą nepatyrei nuodėmės užkrato, ir kape nepatirtum kūno irimo!“ – Tuoju pat siela įžengė į Marijos kūną, ir jis išėjo šlovingas iš kapo. Ir štai, lydima gausybės angelų, Marija buvo paimta į dangaus buveinę. Tomo tuo metu nebuvo ten. Kai jis grįžo ir atsisakė tuo patikėti²⁶, staiga iš oro jam į rankas nukrito sveika juosta, kuria buvo sujuostas jos kūnas, kad jis šitaip suprastų, jog Marija į dangų buvo paimta visa.

Visa tai, kas ką tik papasakota, atrodo, yra tas apokrifinis skaitinys, apie kurį laiške ar pamoksle Paulei ir Eustochijui Jeronimas atsiliepia: „Jei kartais į jūsų rankas patektų apokrifinis skaitinys apie Mergelės iškeliavimą, abejotinių dalykų nepriimkite kaip tikrų; tą knygelę išties reikia vertinti kaip apokrifinę, išskyrus kai kuriuos pasitikėjimo vertus dalykus, kurie, kaip regis, buvo patvirtinti šventųjų. Pasitikėjimo nuspelno devyni dalykai, būtent, kad Mergelei buvo pažadėta ir pareikšta visokeriopa paguoda, taip pat visų apaštalų susirinkimas, mirtis be skausmo, laidojimo vietos Juozapato slėnyje įrengimas, iškilmingos egzekcijos, Kristaus ir visos dangiškosios svitos sutikimas, žydų persekiojimas, stebuklai, sužibėję visomis tinkamomis progomis, ir ėmimas į dangų kartu su siela ir kūnu“. – Be to, ten yra daug kitokių dalykų, pasakytų veikiausiai remiantis panašumu, o ne tiesa (pavyzdžiui, kad Tomo ten nebuvo, kad jis atėjęs suabejojo, ir panašiai); jie patys savaime rodo, kad juos labiau dera praleisti, o ne skelbti. Na, o jos drabužiai liko tikinčiųjų paguodai jos kape; šia proga pasakojama, kad su dalimi tų drabužių įvyko toks stebuklas.

²⁶ *Kai jis grįžo ir atsisakė tuo patikėti* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

Kai Normandijos kunigaikštis apgulė Šartrą²⁷, to miesto vyskupas ant ieties užkabino Švenčiausiosios Marijos tuniką, kuri buvo tenai saugoma, ir, lydimas būrio žmonių, išėjo į priešus. Visa priešų kariuomenė išsyk prarado amą, neteko regėjimo, priešų kūnai virpėjo, o širdys buvo apimtos kvaitulio. Tai matydami, žmonės iš miesto prisidėjo prie tos Dievo baismės ir ėmė priešus žiauriai kapoti. Šitai labai nepatiko Švenčiausiajai Marijai; apie tai sprendžiama iš to, kad veikiausiai jos tunika dingo, ir priešai tuoj atgavo regėjimą.

Šventos Elzbietos *Apreiškimuose* skaitome²⁸, kaip sykį Elzbieta užvaldė aiškiaregiška dvasia, ir ji labai tolimoje vietoje išvydo kapą, skendintį ryškioje šviesoje, o jame – moters siluetą. Aplinkui stovėjo daugybė angelų. Po akimirkos ta moteris iš kapo buvo pastatyta tiesiai ir pakelta į aukštybes kartu su visa šalia stovinčiųjų gausybe. Ir štai, jos pasitikti iš dangaus nusileido kažkoks nuostabus ir šlovingas vyras; dešinėje rankoje jis turėjo kryžiaus vėliavą, o jį lydėjo nesuskaitomi tūkstančiai angelų. Linksmi pasitikę, jie nusivedė ją į dangų, lydimi galingo giedojimo. Praėjus kiek laiko, Elzbieta apie minėtą regėjimą pasiteiravo angelo, su kuriuo dažnai kalbėdavosi. Tas jai paaiškino, atsakydamas: „Per šį regėjimą tau buvo parodyta, kaip mūsų valdovė tiek kūnu, tiek ir siela buvo paimta į dangų“.

Tuose pačiuose *Apreiškimuose* Elzbieta nurodo, kad jai buvo atskleista, jog Švenčiausioji Marija į dangų kūniškuoju pavidalu

²⁷ Kai Normandijos kunigaikštis apgulė Šartrą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreiatio in gestis sanctorum* ir Gerhocho iš Reichersbergo (Gerhohus Reicherspergensis) *Prologus in sermonem de assumptione BMV*, in: A. Wenger, *L'assomption de la T.S. Vierge*, (*Archives de l'Orient chrétien*, 5), Paris, 1955, p. 337. Šartras (lot. Carnotena urbs, Carnotensium urbs, Carnotum, dab. Chartres) – miestas Prancūzijoje, į pietvakarius nuo Paryžiaus, kairiajame Euro (Eure; Senos intakas) krante. Normanai jį apgulė ir sudegino 858 m.

²⁸ Šventos Elzbietos *Apreiškimuose* skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Schonau abatės Elzbietos (Elizabeth Schonaugiensis) *Visiones* (II, 31), Jono iš Mėli veikalą *Abbreiatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (VII, 80) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (rankraščio, saugomo Bolonijoje, Biblioteca Universitaria, ms. 1794, lap. 87 r).

buvo paimta, praėjus keturiasdešimčiai dienų po mirties. Mat pati Mergelė kalbėjosi su ja ir jai pasakė: „Po Viešpaties Žengimo į dangų nugyvenau visus metus ir tiek dienų, kiek yra nuo Jo Žengimo iki mano Ėmimo į dangų dienos. Mano mirties metu šalia buvo visi apaštalai, jie pagarbiai palaidojo mano kūną, o aš paskui prisikėliau keturiasdešimtą dieną“. – Kai Elzbieta jos paklausė, ar [ji] turėtų apie viską viešai papasakoti, ar išlaikyti paslapyje, [Marija] pasakė: „Nereikia nei to atskleisti kūniškiems netikintiesiems, nei to slėpti nuo dievobaimingų tikinčiųjų“.

Reikia pažymėti, kad šlovingoji Mergelė Marija buvo paimta į dangų ir išaukštinta pilnai, pagarbiai, linksmai ir pakiliai²⁹.

Ji buvo paimta pilnai – ir siela, ir kūnu; tuo pamaldžiai tiki Bažnyčia, nes daugelis šventųjų ne tiktai teigia, bet ir stengiasi tai pagrįsti aiškiais įrodymais. Juk Bernardo įrodymas grindžiamas štai kuo: brangius šventųjų – paimkime kad ir šventą Petrą ar šventą Jokūbą – kūnus Dievas privertė gerbti su tokia didžia šlove ir su tokia stebėtina garbe juos išaukštino³⁰, kad jiems buvo paskirtos vietos, priderančios jų gerbimui, ir visas pasaulis iki šiol prie jų skubinasi. Taigi jei tebebūtų kalbama, kad Marijos kūnas yra žemėje, tai, kadangi nei tikintieji jo maldingai nelanko, nei jis pats turi gerbimo vietą, galėtų atrodyti, kad Kristus Motinos kūnui neparodė tinkamos pagarbos, nes kitų šventųjų kūnus žemėje Jis vis dėlto pagerbė.

Jeronimas nurodo, kad Marija žengė į dangų rugpjūčio penkioliktąją³¹. Dėl to, ką Jeronimas kalba apie Marijos ėmimą su

²⁹ Reikia pažymėti, kad šlovingoji Mergelė Marija buvo paimta į dangų – Maggioni's nurodo, jog šioje vietoje pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

³⁰ Juk Bernardo įrodymas grindžiamas štai kuo – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto (Paschasius Radbertus) veikalą *De assumptione* (ed. A. Ripberger, in: *Corpus Christianorum. Continuatio Mediaevalis*, [vol.] 56 C, Turnhout, 1962, 49).

³¹ Jeronimas nurodo, kad Marija žengė į dangų rugpjūčio penkioliktąją – Maggioni's nurodo, kad šios nuorodos į šv. Jeronimo raštus imtos iš Baltramiejaus iš Triden-to *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

kūnu³², tai čia Bažnyčia linkusi verčiau pamaldžiai abejoti, negu ką nors neapgalvotai nurodyti. Toliau jis šitaip įrodinėja, kad reikia tuo tikėti: „Jei netrūksta žmonių, sakančių, jog tiems, kurie prisikėlė su Kristumi, amžinasis prisikėlimas įvyko iki galo, ir jeigu kai kurie tiki, jog Mergelės saugotojas Jonas šlovingame kūne džiaugiasi su Kristumi, tai nè mes neneigame, kad taip atsitiko ir Švenčiausiajai Marijai“.

Augustinas ne tik patvirtina šitai³³, bet ir pagrindžia trimis įrodymais. Pirmąjį sudaro Kristaus kūno ir Mergelės vienovė. Augustinas taip sako: „Puvimas ir kirminas yra žmogiškojo būvio dėmė; kadangi Jėzus šios dėmės neturi, tai ir Marijos prigimtis yra išskirtinė – aki-vaizdu, kad ją Jėzus priėmė iš jos“. – Antrą įrodymą sudaro jos kūno vertingumas, dėl to Augustinas nurodo: „Yra verta, kad Dievo sostas, dangaus Viešpaties buveinė, Kristaus palapinė būtų ten³⁴, kur yra Jis pats; dar verčiau, kad tokią brangų lobį saugotų dangus, o ne žemė“. – Trečiąjį sudaro tobulas jos skaistaus kūno sveikumas. Augustinas byloja: „Marija, kūne ir sieloje tu džiaukis neapsakomu džiaugsmu savo Sūnuje, su savo Sūnumi ir per savo Sūnų! Irimo skausmas neturi pasiekti tos, kurios nepasiekė skaistybės suirimas, gimdant šitokį didį Sūnų, idant niekad nepaliesta irimo išliktų toji, kuriai teko tokia didi malonė; idant skaisti gyventų toji, kuri pagimdė skaistų ir tobulą Gyvenimą; idant ji būtų su Tuo, kurį nešiojo savo įsčiose, būtų pas Tą, kurį ji pagimdė, sušildė ir išmaitino, – Marija, Dievo gimdytoja, Dievo tarnaitė ir pagalbininkė! Kadangi apie ją kitaip nedrįstu manyti, tai ko nors kita sakyti nè nesiryžtu“.

³² Kai dėl to, ką Jeronimas kalba apie Marijos ėmimą su kūnu – Maggioni's nurodo, jog ši vieta iš dalies atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (12).

³³ Augustinas ne tik patvirtina šitai – Maggioni's nurodo, jog čia ir žemiau pateikti šv. Augustino samprotavimai atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (94) bei Jono iš Mėli *Abbreiatio in gestis sanctorum*.

³⁴ Yra verta, kad Dievo sostas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta iš dalies atliepia pseudo Hildefonso iš Toledo (ps. Hildephonsus Toletanus) *Sermones* (II; in: *Patrologia Latina*, [vol.] 96, skilt. 251).

Prie šių žodžių tinka pridėti, ką sako įžymus poetas³⁵:

Dangun godotina
Mergelė Motina,
Jesės šakelė, –
su kūnu ten, tačiau
anapus laiko jau
surado kelią!³⁶

Antra, Marija į dangų buvo paimta linksmai. Apie tai savo homilijose byloja vyskupas ir kankinys Gerardas: „Šiandien Švenčiausiąją Mergelę priėmė dangūs linksmindamiesi, angelai – džiūgaudami, arkangelai – leisdami džiaugsmo šūksnius, sostai – šokinėdami iš džiaugsmo, viešpatijos – giedodamos psalmes, kunigaikštijos – dariniai pritardamos, valdžios – kankliuodamos, cherubinai ir serafimai – giedodami himnus ir vesdami ją prie aukščiausios dieviškosios didenybės sosto“.

Trečia, ji į dangų buvo paimta pagarbiai, nes jos pasitikti išėjo pats Jėzus ir visa dangiškoji kariuomenė. Dėl to Jeronimas sako: „Kas gi gebėtų pakankamai apmąstyti³⁷, kaip šlovingai šią dieną žengė pasaulio karalienė, su koku stipriu atsidavimo jausmu jos pasitikti išėjo daugybė dangiškųjų legionų, kokiomis puikiomis giesmėmis ji buvo palydėta į sostą, koku švelniu žvilgsniu, koku giedru veidu, kokiais dieviškais glėbesčiavimais ji buvo priimta Sūnaus ir iškelta viršum visos kūrinijos?“ – Dar jis sako: „Reikia tikėti, jog šią dieną

³⁵ *Prie šių žodžių tinka pridėti, ką sako įžymus poetas* – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

³⁶ *Dangun godotina* – taip verčiame orig. „Transit ad etheralluirgo puerpera, lluirgula Iesse; ll non sine corpore ll sed sine tempore ll tendit adesse“, pažodžiui: „Nukeliavo į dangų ll Sūnų pagimdžiusi Mergelė, ll Jesės atžalėlė; ll ne be kūno ll bet be laiko [t. y. nepavaldi laikui] ll ji stengiasi ten būti“. Posmą iš lotynų k. vertė ir šią pastabą parašė S. Narbutas.

³⁷ *Dėl to Jeronimas sako* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios nuorodos į šv. Jeronimo raštus perimtos iš šv. Bernardo Klerviečio veikalo *Sermones in assumptione Domini* (I, 4; I, 5).

dangaus kariuomenė iškilmingai atėjo pasitikti Dievo Gimdytojos³⁸, apšvietė ją didinga šviesa ir su liaupsėmis bei dvasingomis giesmėmis atvedė iki pat sosto; tuo metu dangiškoji Jeruzalės kareivija šoko iš neapsakomo džiaugsmo ir leido džiaugsmo šūkius, pamalonindama ją neapsakoma meile ir visokeriopu džiugesiu. Kadangi ši šventė, kuri mums kasmet ateina šią dieną, visiems dangaus gyventojams tęsiasi nuolat, tai dar tikima ir tuo, kad pats Išganytojas ją pasitiko visas šventiškas ir su džiaugsmu ją pasisodino į sostą šalia savęs“. – Kitur jis pridėjo: „Kaipgi galėjo neišpildyti to, ką pats nurodė Įstatyme³⁹: „Gerbk savo tėvą ir motiną“⁴⁰?“ – Šitaip kalba Jeronimas.

Ketvirta, Marija į dangų buvo paimta pakiliai. Jeronimas nurodo: „Ši diena – kai nesuteptoji Motina ir Mergelė žengė į savo sosto aukštumas⁴¹ ir, iškelta į antrą vietą po Kristaus, šlovingai atsisėdo į karališkąjį krėslą“. – Apie tai, kaip ji buvo pagerbta ir iškelta į dangišką šlovę, savo homilijose kalba vyskupas šventas Gerardas, sakydamas: „Vien tiktai Viešpats Jėzus Kristus galėjo ją išaukštinti taip, kaip Jis ir išaukštino, idant iš pačios dieviškosios didenybės ji nuolat sulauktų šlovės bei pagarbos, supama angelų chorų, juosiamą gretomis stovinčių arkangelų, iš visų pusių girdėdama iš sostų siunčiamus džiaugsmo šūksnius, jausdama aplinkui trepsinčias viešpatijas, supama patarnaujančių kunigaikštijų, skendėdama aplinkui plojančių valdžių katutėse, gaubiamą galybių reiškiamos pagarbos, supama cherubinų himnų ir iš visų pusių aplinkui girdėdama žodžiais neapsakomas serafimų giesmes. Žodžiais neapsakoma Trejybė ją irgi sveikina amžinu

³⁸ Reikia tikėti, jog šią dieną dangaus kariuomenė iškilmingai atėjo pasitikti Dievo Gimdytojos – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (50–51).

³⁹ Kaipgi galėjo neišpildyti to, ką pats nurodė Įstatyme – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (52), iš dalies Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

⁴⁰ Gerbk savo tėvą ir motiną – cituojama Iš 20, 12; Mk 7, 10. Plg. dar: Įst 5, 16; Sir 7, 29; Mt 19, 19; Mk 10, 19; Lk 18, 20 ir kt.

⁴¹ Ši diena – kai nesuteptoji Motina ir Mergelė žengė į savo sosto aukštumas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (39).

šokiu, ir ta malonė, kuria Trejybė ją yra apdovanojusi, visus verčia į ją atkreipti dėmesį. Šviesiausias apaštalų būrys ją aukština neapsakomais pagyrimais, daugybė kankinių įvairiais būdais reiškia tokiai valdovei nuolankumą, nesuskaičiuojama išpažinėjų kariauna jai gieda nesibaigiančią giesmę, tyriausias mergelių sambūris jos garbei eina nesibaigiančius ratelius, o pragaras nenoromis jai kaukia, ir šūkauja įžūliausi demonai “.

Vienas dvasininkas, šventai atsidavęs Mergelei Marijai⁴², kasdien stengėsi guosti ją, kentėjusią skausmą dėl penkių Kristaus žaizdų, kalbėdamas jai šitokius žodžius: „Džiaukis, Dievo gimdytoja, nesuteptoji Mergele! Džiaukis, gavusioji džiaugsmingą žinią iš angelo! Džiaukis, pagimdžiusioji amžinosios šviesos skaistybę! Džiaukis, Motina, džiaukis, šventoji Mergele, Dievo gimdytoja! Tu vienintelė netekėjusi Motina, tave šlovina kiekvienas kūrinys! Šviesos gimdytoja, meldžiame tavęs būti mums amžina užtarėja!“ – Sugriebtas sunkios ligos, tas dvasininkas pajuto artėjant mirtį ir ėmė iš baimės drebėti. Tada jam apsiareiškė Mergele ir tarė: „Sūnau, ko taip drebi iš baimės? Juk tu tiek daug kartų raginai mane džiaugtis! Džiaukis ir tu, o kad džiaugtumeis amžinai, – eikš su manimi!“

Buvo vienas labai pasileidęs, bet Švenčiausiajai Marijai begal atsidavęs vienuolis⁴³. Viena naktį jis vėl susiruošė daryti įprastinę nuodėmę, ėjo pro altorių ir pasveikino Švenčiausiąją Mergele. Išėjęs iš bažnyčios, jis bandė persikelti per upę, įkrito į vandenį ir paskendo. Demonai pastvėrė jo sielą, bet čia pasirodė angelai, kad ją išvaduotų. Demonai jiems tarė: „Ko čia atvykote? Jums nieko šitoje sieloje nepriklauso!“ – Tuojpat pasirodė Švenčiausioji Marija ir garsiai paklausė, kodėl tie išdrįso pastverti jo sielą. Demonai pasiteisino taip padarę

⁴² *Vienas dvasininkas, šventai atsidavęs Mergelei Marijai* – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber miraculorum beatae Mariae Virginis* (ms. cit., lap. 71).

⁴³ *Buvo vienas labai pasileidęs, bet Švenčiausiajai Marijai begal atsidavęs vienuolis* – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum beatae Mariae Virginis* (ms. cit., lap. 71 r).

dėl to, kad užklupo jį pabaigus gyvenimą bloguose darbuose. O jinai tarė: „Netiesą sakote! Žinau, jog bet kur eidamas jis pirmiausia mane pasveikindavo ir grįždamas panašiai padarydavo. O jei sakote, kad turite [jam] galios, tai pateikime aukščiausiojo Karaliaus teismui“. – Ir kai dėl šito jie ginčijosi Viešpaties akivaizdoje, Jis nutarė, kad siela turi grįžti į kūną ir atgailauti už savo darbus. Tuo metu broliai, pastebėję vėluojant rytmečio pamaldas, ėmė ieškoti zakristijono ir, nuėję iki upės, surado jį, panirusį vandenyje. Kol, ištraukę kūną, jie tarp savęs kalbėjosi, kas buvo nutikę, tas netikėtai atgavo gyvybę ir, papasakojęs apie atsitikimą, gyvenimą baigė, darydamas gerus darbus.

Vienas labai galingas ir turtingas riteris per neapdairų dosnumą iššvaistė visus savo turtus⁴⁴ ir pateko į tokį nepriteklių, kad pats, anksčiau pratęs išdalinti didžiausius dalykus, dabar ėmė stokoti netgi menkiausių. O jis turėjo žmoną, itin padorią ir begal atsidavusią Švenčiausiajai Marijai moterį. Čia priartėjo kažkokia šventė, per kurią šis riteris paprastai išdalindavo gausias dovanas. Neturėdamas, ką dovanoti, ir apimtas didžiulio sumišimo ir gėdos, jisai, kol truko ta šventė, susirado apleistą vietą, tinkamą liūdesiui, idant joje ir savo liūdną dalį apverktų, ir išvengtų gėdos.

Ir štai, staiga prie jo atsiranda didžiai grėsmingos išvaizdos žirgas su dar grėsmingesniu raiteliu. Tas jį užkalbina ir pasiteirauja, ko jis liūdi. Riteris jam papasakojo iš eilės viską, kas jam buvo nutikę. Tada raitelis jam tarė: „Jei norėsi man padaryti menkutę malonę, turėsi daugiau šlovės ir turtų negu anksčiau“. – Riteris pasižada tamsybių kunigaikščiui mielai padarysiąs, ką tik jis palieps, kad tik jis išpildytų, ką žada. Raitelis jam tarė: „Štai, sugrįžk į savo namus, paieškok tokioje ir tokioje vietoje, ir ten atrasi tiek ir tiek aukso, sidabro, tiek ir tiek brangakmenių. O man štai ką padaryk: tokią ir tokią dieną atveski čionai pas mane savo žmoną“.

⁴⁴ *Vienas labai galingas ir turtingas riteris* – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Heisterbacho prioro Cezarijaus (Caesarius Heisterbacensis prior) *Libri de miraculis BMV* (BHL 5369 d e; *Anh.* 96).

Davęs tokį pažadą, riteris grįžta namo ir, paieškojęs vietoje, kurią jam buvo nurodęs tas raitelis, suranda viską, kaip tas ir sakė. Tai suradęs, jis tuojuo perka rūmus, dalina dovanas, išperka žemės sklypus, įsigyja tarnų. Kai prisiartinio nustatyta diena, riteris pasišaukė savo žmoną ir jai tarė: „Lipkite ant arklio, nes jums reikia kai kur toliau su manimi nuvykti“. – Virpėdama iš baimės, bet vyro paliepimui nedrįsdama prieštarauti, moteris pamaldžiai atsidavė Švenčiausiosios Marijos globai ir iškeliavo paskui vyrą. Kai jie sukorė gana tolimą kelią, prijėjo bažnyčią šalikelėje. Nulipusi nuo arklio, moteris užėjo į tą bažnyčią, o vyras liko laukti lauke. Uoliai meldamasi Švenčiausiajai Marijai, moteris staiga užmigo, o šlovingoji Mergelė, būdama į ją panašį drabužiais ir išvaizda, nulipo nuo altoriaus, išėjo laukan ir užsėdo ant arklio; tuo metu ana moteris liko bažnyčioje. Manydamas, kad tai jo žmona, vyras leidosi į kelią.

Kai jie pasiekė sutartą vietą, ten viesulu atšuoliavo ir lėkte atlėkė tamsybių kunigaikštis. Prisiartinęs jis staiga sudrebėjo ir, virpėdamas iš baimės, nebedrįso arčiau bėprieiti. Jis tarė riteriui: „Nedėkingiausias žmogau! Kodėl iš manęs taip pasityčiojai ir taip man atsilyginai už tokias didžias geradarystes? Aš juk tau buvau sakęs atvesti man savo sutuoktinę, o tu atvedei Viešpaties Motiną! Norėjau tavo žmonos, o atvedei man Mariją! Kadangi tavo žmona man pridaro daug žalos, aš norėjau jai atkeršyti. O tu atvedei pas mane šitą Moterį, kad mane kankintų ir išsiųstų į pragarą!“ – Tai išgirdęs, vyras smarkiai apstulbo ir iš baimės bei nuostabos vos begalėjo ištarti kokį žodį. O palaimintoji Marija pasakė: „Kokio įžūlumo paskatinta, tu, nelaboji dvasia, ryžaisi kenkti man atsidavusiai moteriai? Tau tai nepraeis be bausmės! Aš baudžiu tave štai tokiu nuosprendžiu: keliauk į pragarą ir daugiau nedrįsk kenkti niekam, kas į mane kreipsis su šventu atsidavimu!“

Garsiai dejuodamas, kunigaikštis pasitraukė, o vyras, nušokęs nuo arklio, parpuolė jai po kojomis. Padrąsinusi jį, Mergelė paliepė jam grįžti pas savo žmoną, kuri vis dar miegojo bažnyčioje, ir išmesti visus demono turtus. Grįžęs ir radęs tebemiegančią žmoną, riteris pažadino ją ir papasakojo, kas buvo nutikę. Kai jie pasiekė namus ir visus demono

turtus išmetė, abu kuo uoliausiai atsidavė Mergelės garbinimui. Paskui jie įgijo daug turtų, kurių jiems dosniai atsekėjo Mergelė.

Vienas žmogus, kurį slėgė nuodėmių našta⁴⁵, išvydo regėjimą, kaip jį atvedė į Dievo teismą. Ir štai ten pasirodė Šėtonas ir tarė: „Jo sieloje neturite nieko, kas jums priklauso, tad jis pavaldus man. Tam aš turiu aiškų įrodymą“. – Viešpats paklausė: „Kur yra tavo įrodymas?“ – Tas atsakė: „Remiuosi tuo įrodymu, kurį pats savo lūpomis paskelbei ir amžiams palikai galioti. Juk pasakei: „O tą valandą, kai suvalgysite, mirtimi numirsite“⁴⁶. Kadangi šis žmogus kilęs iš tų, kurie valgė uždraustojo vaisiaus, tai tuo žinomu įrodymu jis priklauso man ir turi būti su manimi nuteisiamas“. – Tada Viešpats tarė: „Žmogau, tau leidžiama kalbėti už save“. – Tačiau tas tylėjo, netekęs žado. Demonas vėl prabilo: „Ši siela man priklauso dar ir pagal užrašymo teisę, nes aš jį valdau jau trisdešimt metų, o jis manęs klausė, kaip ir priguli vergui“. – Žmogus ir vėl tylėjo, netekęs žado. Tada demonas vėl pasakė: „Ši siela yra mano dar ir dėl to, kad, nors jis ir padarė kažką gera, bet jo blogieji darbai nepalyginamai nusveria geruosius“.

Nenorėdamas greitomis paskelbti nuosprendžio žmogui, Viešpats davė jam aštuonių dienų terminą; aštuntą dieną jis turėjo pasirodyti Jo akivaizdoje ir pateikti paaiškinimus dėl visų šių dalykų. Kai drebdamas ir sielvartaudamas jis pasitraukė Viešpačiui iš akių, priešais sutiko tokį nepažįstamąjį, kuris pasiteiravo jo, kodėl jis toks liūdnas. Kai žmogus jam viską iš eilės papasakojo, nepažįstamasis tarė: „Nebūkštau, nesibaimink, nes tau narsiai pagelbėsiu, svarstant pirmą kaltinimą“. – Kai žmogus pasiteiravo, kuo tas vardu, nepažįstamasis tarė: „Mano vardas – Tiesa“. – Tada jis sutiko antrąjį, kuris jam irgi pažadėjo veiksmingai padėti, svarstant antrą kaltinimą. Paklaustas, kuo vardu, tas atsakė: „Mane vadina Teisingumu“.

⁴⁵ Vienas žmogus, kurį slėgė nuodėmių našta – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Heisterbacho prioro Cezarijaus *Libri de miraculis BMV* (Anh. 97).

⁴⁶ O tą valandą, kai suvalgysite, mirtimi numirsite – cituojama Pr 2, 17.

Aštuntą dieną žmogus atvyko į teismą, ir demonas jam pateikė pirmą kaltinimą. Atsakydama į jį, Tiesa tarė: „Žinome, kad mirtis yra dvejojama: kūno mirtis ir sielos mirtis pragare⁴⁷. Taigi tas įrodymas, kurį tu, demone, pasitelki savo naudai, kalba ne apie mirtį pragare, bet iš esmės tik apie kūno mirtį. Tai yra aišku iš to, kad, nors visi neišvengia nuosprendžio dėl kūno, bet ne visi miršta pragaro liepsnose. Todėl šis įrodymas yra veiksmingas tiek, kiek jis taikomas, kalbant apie kūno mirtį; na, o jei jis pateikiamas, kalbant apie sielos mirtį, tai čia jis negalioja, nes yra paneigtas Kristaus krauju!“ – Matydamas, kad su pirmuoju kaltinimu nepasisekė, demonas pateikė antrąjį. Bet pasirodė Teisingumas ir taip atsakė už žmogų: „Nors [demonas] jį daugelį metų turėjo kaip vergą, tačiau sveikas protas tam nuolat prieštaravo, – sveikas protas nuolat murmėjo, kad jis tarnauja tokiam žiauriam valdovui“.

Dėl trečio kaltinimo žmogus neturėjo jokio pagalbininko. Viešpats tarė: „Tebūnie atneštos svarstyklės ir tebūnie pasverti visi geri ir blogi darbai!“ – Tiesa ir Teisingumas nusidėjėliui patarė: „Kreipkis iš visos širdies į gailėstingumo Motiną, kuri sėdi šalia Viešpaties, ir stenkis ją prisišaukti į pagalbą“. – Kai jis tai padarė, Švenčiausioji Marija atėjo jam padėti ir padėjo ranką ant svarstyklių iš tos pusės, kur gulėjo keli geri darbai. Velnias dar bandė traukti iš kitos pusės, bet gailėstingumo Motina nusvėrė ir išlaisvino nusidėjėlį. Atsitokėjęs po regėjimo, tasai buvusį gyvenimą pakeitė geresniu.

Buržo mieste apie 707 Viešpaties metus krikščionys Velykų dieną šventė Eucharistiją⁴⁸, ir vienas žydų berniukas, kartu su krikščioniu

⁴⁷ Žinome, kad mirtis yra dvejojama: kūno mirtis ir sielos mirtis pragare – taip vėriame orig. „Duplicem mortem esse nouimus, corporis scilicet et Gehenne“, pasirėmę GL 87: „We know that there are two deaths, the death of the body and the death of the soul in hell“.

⁴⁸ *Buržo mieste apie 707 Viešpaties metus krikščionys* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 88 r). Buržas (lot. Bituricensis civitas, Biturigae, taip pat Avaricus, dab. Bourges) – miestas vidurio Prancūzijoje; senovėje – keltų genties biturigų gyvenvietė.

vaikais priėjęs prie altoriaus, kartu su jais priėmė Viešpaties Kūną. Kai vaikas grįžo namo, tėvas jo paklausė, iš kur jis atėjo, o sūnus jam pasakė, kad jis su berniukais krikščionimis, su kuriais vaikščiojo į pamokas, nuėjo į bažnyčią ir su jais priėmė komuniją. Pritvinkęs įtūžio, tėvas sugriebė sūnų ir įmetė į ten stovėjusią degančią krosnį. Tačiau prie berniuko tuoj pat atsirado Dievo Motina, atrodžiusi taip, kaip paveiksle, kurį vaikas buvo matęs bažnyčioje virš altoriaus, ir jį apsaugojo nuo ugnies. Berniuko motina savo riksmomis sušaukė daugybę žydų ir krikščionių. Matydami krosnyje nė kiek nesužeistą vaiką, žmonės jį iš ten ištraukė ir paklausė, kaip sugebėjo likti sveikas. Šis atsakė: „Tai ta garbinga ponija, kuri stovi virš altoriaus, man pagelbėjo ir nustūmė nuo manęs visą ugnį“. – Tada krikščionys, supratę, jog tai – Švenčiausios Marijos atvaizdas, stvėrė vaiko tėvą ir jį patį įmetė į krosnį. Tas išsyk sudegė ir pavirto į pelenus.

Kažkokie vienuoliai prieš auštant stovėjo prie upės ir ten smaginosi, pasakodami pasakas ir šiaip tuščiai šnekėdamiesi⁴⁹. Ir štai, jie išgirdo upe sparčiai besiiriančius kažkokius irkluotojus. Vienuoliai jų paklausė: „Kas esate?“ – O tie: „Esame demonai ir į pragarą vėžame frankų karaliaus rūmų viršininko Ebroino, atsiskyrusio nuo Šventojo Galo vienuolyno, sielą“. – Tai išgirdę, vienuoliai be galo išsigando ir garsiai sušuko: „Šventoji Marija, melski už mus!“ – Jiems demonai pasakė: „Gerai, kad kreipėtės į Mariją. Mes norėjome jus sudraskyti ir paskandinti, kadangi atradome jus, nekukliai ir per ilgai besikalbančius“. – Tada vienuoliai grįžo į vienuolyną, o demonai nuskubėjo į pragarą.

Kažkokia moteris patyrė daug vargų nuo demono, kuris jai pasirodydavo regimu žmogaus pavidalu. Ji panaudojo prieš jį daug priemonių – ir šventinto vandens šlakstymą, ir viena, ir dar kita, bet tasai nėmaž nesiliovė. Vienas šventas vyras jai patarė, kad ji, kai tas

⁴⁹ *Kažkokie vienuoliai prieš auštant stovėjo prie upės* – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (De oct. nat. beate Marie) ir to paties *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 71 r).

eis prie jos, iškėlusi rankas tučtuojau sušuktų „Šventoji Marija, padėk man!“ – Kai toji taip padarė, velnias lyg akmeniu trenktas išsigandęs sustojo, o paskui tarė: „Tegu piktas velnias įžengia į burną tam, kuris tave to pamokė“. – Ir tuojau pat išnyko ir niekad pas ją nebeatėjo.

Švenčiausiosios Marijos Ėmimas į dangų atpasakojamas viename pamoksle, iškilmingai skaitomame daugelyje bažnyčių ir sudėtame iš įvairių kalbų, kurias yra pasakę šventieji. Ten šitaip yra kalbama⁵⁰:

Ką pajėgiau surasti viso pasaulio šventųjų tėvų pasakojimuose apie pagarbos vertą Dievo Motinos iškeliavimą, pasistengiau priminti vardan jos šlovės. Nedera praleisti, ką šventas Kosmas, pravardė Drabužininkas, patikimai dėsto ir ką jis, kaip pats nurodo, sužinojo iš palikuonių tų asmenų, kurie tada buvo šalia jos. Jis pasakoja: „Kai Kristus sumanė pas save pasiimti Motiną, davusią Jam gyvybę⁵¹, Jis per žinomą angelą jai iš anksto papasakojo, kaip ji užmigs, idant nelauktai atėjusi mirtis nesuteiktų jai nerimo. Kol jie dar gyveno žemėje, ji prie keturių akių paprašė Sūnaus, kad nepamatytų nė vienos iš piktųjų dvasių. Taigi Jis iš anksto atsiuntė pas ją angelą su šitokiais žodžiais: „Laikas man tave, savo Motiną, pasiimti pas save. Kaip tu žemę pripildei džiaugsmo, taip nudžiugink ir dangų! Suteik jaukumo mano Tėvo buveinėms, paguorsk mano šventųjų dvasias! Nesibaimink, palikdama pasaulį, sunyksiantį su visomis savo aistromis, nes tuoj pasieksi dangiškuosius rūmus. Ir tenagąsdina tavęs, Motina, atsiskyrimas nuo kūno, nes tu esi šaukiama į amžinąjį gyvenimą, į neišsenkantį džiaugsmą, į poilsį ramybėje, į bendravimą be rūpesčių, į neribotą atgaivą, į nepasiekiamą šviesą, į nesutemstančią dieną, į neapsakomą šlovę, pas mane, tavo Sūnų ir visatos Kūrėją! Juk aš esu amžinasis gyvenimas, neprilygstamoji meilė, nenusakoma buveinė, tamsybių nepažįstanti šviesa, neišmatuojamas gėris! Nedrebėdama atiduok žemei, kas yra jos. Niekas neatims tavęs iš mano rankų, kadangi mano rankose yra visi žemės pakraščiai⁵². Patikėk man savo

⁵⁰ *Ten šitaip yra kalbama* – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pamokslas paimtas iš Areco vyskupo Jono (Iohannes Aretinus episcopus) veikalo *Sermo de assumptione*, in: A. Wenger, *L'assomption de la T.S. Vierge*, Paris, 1955, p. 335 ir toliau.

⁵¹ *Kai Kristus sumanė pas save pasiimti Motiną* – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena Kosmo Drabužininko (Cosmas Vestitor, X a.) *Sermones quattuor in dormitionem Beatae Mariae Virginis*, in: A. Wenger, *L'assomption de la T.S. Vierge*, Paris, 1955, p. 315 ir toliau.

⁵² *Kadangi mano rankose yra visi žemės pakraščiai* – primenama Ps 94 (95), 4.

kūną, nes į tavo iščias padėjau savo dievystę! Nesididžiuos prieš tave mirtis, nes pagimdei gyvenimą; neužtemdys tavęs tamsos šešėlis, nes pagimdei šviesą; nepalies tavęs skilimas ir irimas, nes nusipelnei būti mano indas! Tad jau ateik pas Tą, kuris iš tavęs gimė, ir gausi atpildą už motinos iščias, atlygį už auginimą, atsidėkojimą už pieną ir maistą! Apsigyvenk su savo viengimiui, skubėk prisidėti prie vienatinio Sūnaus! Juk žinau, kad nesikankinai iš meilės kitam sūnui. Aš, kurs parodžiau, kad esi Mergelė Motina, parodysiu, kad esi viso pasaulio mūras, išganymo vertųjų skrynias, blaškomųjų bangose tiltas, netvirtųjų lazda, į dangų lipančiųjų kopėčios ir nusidėjusiųjų tarpininkė! Pas tave atvesiu apaštalus, kad jie palaidotų tave tarsį mano paties rankomis! Juk pridera, kad mano dvasinės šviesos sūnūs, kuriems perdaviau Šventąją Dvasią, palaidotų tavo kūną ir man atstovautų per nuostabias tavo laidotuves!“

Pasakęs šitai, angelas Mergelei padavė palmės šakelę, atsiųstą iš Rojaus, idant patvirtintų pergalę prieš naikinančią mirties galią, bei įkapinius drabužius, ir sugrįžo į dangų, iš kur buvo atvykęs. Sukvietusi draugus ir giminaičius, Švenčiausioji Mergelė tarė: „Pranešu jums, kad aš ketinu iškeliauti iš laikinojo gyvenimo. Taigi reikia budėti, nes, kai kas nors eina anapus, prie mirstančiojo lovos ateina dieviška angelų galybė ir piktosios dvasios“. – Tatai išgirdę, visi ėmė verkti ir sakyti: „Negi bijai susitikti su dvasiomis tu, kuri nusipelnei tapti visų dalykų Kūrėjo motina, pagimdei pragaro nusiaubėją ir nusipelnei turėti sostą, paruoštą viršum cherubinų ir serafimų? Tad ką gi mes darysime, kaipgi mes išsigelbėsime?“ – Šalia buvo daugybė moterų, kurios verkė ir prašė nepalikti jų našlaitėmis. Guosdama jas, Švenčiausioji Mergelė kalbėjo: „Jeigu jūs, netvurių vaikų motinos, nepakeliate, kai netgi trumpam būnate nuo jų atskirtos, kaipgi aš, Mergelė Motina, turiu netrokšti ateiti pas savo Sūnų, Dievo Tėvo viengimį?! Jei kuri nors iš jūsų neteks kurio nors sūnaus, guosis ar likusiu, ar dar gimiančiu. Tad kaipgi man, turinčiai vienintelį ir tebesančią Mergele, susirūpinus neskubėti pas Tą, kuris yra gyvenimas visiems?!“

Šitaip klostantis įvykiams, pasirodė šventas Jonas ir paklausė, kas čia vyksta. Kai Mergelė jam pranešė apie greitą savo iškeliavimą, tas, puolęs ant žemės, su ašaromis pratrūko: „Kas gi mes esam, Viešpatie, kad skiri mums tokius didelius vargus? Kodėl manęs nepasiimi iš kūno, idant mano kapą lankytų Dievo Motina, užuot man dalyvavus jos laidotuvėse?!“ – Mergelė verkiantį Joną įsivedė į kambarį, parodė palmę ir drabužius, o paskui atsigulė į lovą, paruoštą jos laidotuvėms.

Ir štai pasigirsta galingiausias griaustinis, baltu debesimi atskrenda viesulas, ir lyg lietaus priešais Mergelės namo duris atsiranda apaštalai. Kol jie dėl to labai

stebisi, Jonas išeina pas juos ir jiems papasakoja, kas Švenčiausiajai Mergelei buvo pranešta angelo. Jie visi pravirko, o Jonas juos guodė. Nubraukę ašaras, apaštalai įžengė vidun, pagarbiai pasveikino Švenčiausiąją Mergele ir ją pašlovino. O ji tarė: „Sveiki, mano viengimio Sūnaus sūnūs!“ – Ir kai iš jų išgirdo apie jų atvykimo būdą, ji jiems apie viską papasakojo. Jai apaštalai: „Guodėmės tavimi, šlovingiausioji Mergele, tarsi patį mūsų Viešpatį ir Mokytoją regėdami! Dabar tik šią vieną paguodą puoselėjame, kad viliamės turėti tave tarpininke pas Dievą!“ – Kai ji pasveikino vardu Paulių, tas tarė: „Sveika, mano išsipildžiusi paguoda! Nors aš ir neregėjau kūne Kristaus, bet, kadangi kūne matau tave, guodžiuosi, tarsi matyčiau Jį patį. Iki pat šios dienos skelbiau tautoms, kad tu pagimdei Dievą; nuo šiol mokysiu, kad tu pas Jį esi perkelta!“

Po to Mergele parodė jiems, ką angelas jai atnešė, ir įspėjo, kad iki pat mirties neužgesintų žvakių. Pasirodė šimtas dvidešimt jai patarnavusių mergaičių. Tada ji apsirengė įkapiniais drabužiais, su visais atsisveikino ir išsitiesė lovoje, pasiruošusi numirti. Galvūgalyje įsitaisė Petras, kojūgalyje – Jonas, o kiti apaštalai apsupo lovą, ir visi ėmė šlovinti giesme Dievo Motiną. O Petras pradėdamas pasakė: „Džiaukis, dangiško vestuvių kambario nuotaka, trišaki triadiškos šviesos sietyne, per kurį buvo apreikšta amžinoji šviesa!“

Apie tai, kad apaštalai buvo susirinkę prie mirštančios Švenčiausiosios Mergele, panašiai liudija šventas Germanas, Konstantinopolio arkivyskupas, sakydamas: „Nors tu, Dievo Motina, ir sulaukei žmogaus prigimčiai neišvengiamos mirties, tačiau nesnaus ir nemiegos tavo akis, kuri mus saugo. Juk tavo iškeliavimas nelieka be liudijimo, o tavo mirtis netampa apgaulinga; dangus skelbia šlovę tų, kas prie tavęs giedojo, žemė pasakoja tiesą apie juos, debesys garsiai šaukia apie garbę, kuri tau buvo parodyta jų dėka, angelai praneša apie tau atliktą patarnavimą, dėl kurio apaštalai susirinko pas tave, į Jeruzalę“. – Didysis Dionisijas Areopagietis liudija tą patį, sakydamas: „Mes, kaip tu pats žinai, ir daugelis mūsų brolių susirinkome pasižiūrėti kūno, kuris pradėjo Dievą; ten buvo Dievo brolis Jokūbas ir Petras – ypatingoji Dievo vietų viršūnė ir aukščiausioji teologų viršukalnė. Tada buvo sutarta, kad po apžiūrėjimo visi aukščiausieji kunigai gyvybę teikiančio trapumo gerį apgiedotų himnais tiek, kiek kiekvienas pajėgė pagal savo didžiules galimybes“.

Tęsdamas pasakojimą, šventas Kosmas nurodo: „Po to visus namus sudrebino garsus griaustinis, ir kvapnus vėjas juos pripildė tokio malonaus kvapo, kad gilus miegas apėmė visus, ten buvusius, išskyrus apaštalus ir mergaites, laikiusias žibintus. Tada nusileido Viešpats su daugybe angelų ir paėmė savo Motinos sielą. Jos siela taip ryškiai spindėjo, kad nė vienas apaštalas negalėjo į ją pažvelg-

ti. Viešpats pasakė Petru: „Nuneškite mano Motinos kūną į Juozapato slėnį, ten su visa [derama] pagarba palaidokite ir tris dienas jį rūpestingai saugokite. Tada aš ateisiu, perkelsiu jį į neirimo būseną ir apgaubsiu šviesa, panašia į savo, kad vienodai sutiktų ir sutaptų tai, kas buvo gauta, ir tai, kas gavo“. – Dar tas pats Kosmas pasakoja baisiai nuostabią paslaptį, kuri savaime kelia svarstymus ir skatina susidomėjimą, nes visa, kas pasakojama apie Dievo Motiną, yra antgamtiškos prigimties ir labiau nusipelno susižavėjimo bei pagarbaus drebėjimo nei ištyrimo. „Iš kūno“, – kaip pasakoja Kosmas, – „išėjus jos sielai, kūnas ištarė šitokius žodžius: „Dėkoju tau, Viešpatie, kad esu verta tavo šlovės; prisimink mane, nes esu tavo kūrinys ir saugojau tai, ką man patikėjai““.

Kaip toliau pasakoja Kosmas, kai likusieji pakirdo ir pamatė Mergelės kūną be gyvybės, ėmė labai gedėti ir raudoti. Tada apaštalai kūną pakėlė ir nešė jį iki kapo, o Petras pradėjo psalmę „Išeinant Izraeliui iš Egipto“⁵³. Angelų chorai taip šlovino Mergelę, kad Jeruzalė buvo sukrėsta nuo to šlovinimo. Tada aukščiausieji kunigai pasiuntė minią, ginkluotą kardais ir lazdomis. Iš įtūžio vienas pripuolė prie gulto, siekdamas Dievo Motinos Marijos kūną numesti ant žemės. Kadangi žmogus siekė kūną paliesti nepagarbiai, jam buvo pelnytai neleista prie jo prisiliesti: abi rankos jam atsiskyrė, atplyšusios nuo alkūnių, ir liko prikibusios prie neštuvų, o jį pervėrė bausis skausmas. Žmogus ėmė melsti atleidimo, žadėdamas pasitaisyti. Petras jam tarė: „Niekai nesulauksi pasigailėjimo, jei nepabučiuosi Amžinosios Mergelės kūno ir neišpažinsi, kad iš jos gimęs Kristus yra Dievo Sūnus“. – Kai jis tai padarė, rankos vėl prilipo prie alkūnių, nuo kurių buvo nutrauktos. Nuraškęs nuo palmės vieną datulę, Petras padavė jam, sakydamas: „Keliauk su ja į miestą, uždėk ant ligonių, ir visi, kurie įtikės, atgaus sveikatą“.

Apaštalai atėjo į Getsemanės ūkį⁵⁴ ir ten atrado kapą, panašų į atgaivinančią Kristaus kapavietę. Ten jie su didžia pagarba padėjo Marijos kūną: nedrįsdami liesti to iškiliausiojo Dievo indo, jie nuleido jį, iš visų pusių laikydami už drobulės. Uždenę angą, apaštalai ir mokiniai Viešpaties nurodymu budėjo priešais kapą, o trečią dieną juos apgaubė nepaprastai šviesus debesis. Tada pasigirdo angelų balsai, pasklido neapsakomas kvapas, ir visus apėmė didžiulė nuostaba, regint, kaip tenai nusileido Viešpats ir su milžiniška šlove perkėlė Mergelės kūną.

Pabučiavę kapą, apaštalai sugrįžo į evangelisto ir teologo Jono namus, girdami didingosios Mergelės saugotoją. Tačiau vieno iš apaštalų per tokias dideles iškilmes nebuvo. Išgirdęs apie tokius stebuklus ir jais stebėdamasis, jis atkakliai

⁵³ *Išeinant Izraeliui iš Egipto* – cituojama *Ps* 113 (114, 115), 1.

⁵⁴ *Apaštalai atėjo į Getsemanės ūkį* – Getsemanės ūkis minimas Šv. Rašte, žr. *Mt* 26, 36; *Mk* 14, 32.

reikalavo, kad jam būtų atidengtas kapas, idant įsitikintų, jog visa tai – tiesa. Apaštalai nesutiko, ragindami jį pasitenkinti tokių didžiųjų asmenų liudijimais, idant netikintieji nepradėtų kalbėti, jei kartais apie tai sužinotų, kad kūnas buvo slapta iškeltas. Tasai nuliūdęs tarė: „Kodėl nuo manęs, panašaus į jus, slepiate dalį bendro mūsų turto?“ – Galiausiai jie atidengė kapą ir nerado kūno, o tik drabužius ir drobulę.

Konstantinopolio arkivyskupas šventas Germanas sako, kad veikale *Euthimiata historia*, III knygoje, XL skyriuje, rado parašyta, – didysis Jonas Damaskietis tai irgi patvirtina, – kad švento atminimo imperatorienė Pulcherija, pastatydinusi Konstantinopolyje daug bažnyčių, imperatoriaus Marciano laikais šalia kitų Balchernose⁵⁵ pastatė nuostabią bažnyčią Švenčiausiosios Mergelės garbei. Pakvietusi Jeruzalės arkivyskupą Juvenalį ir kitus Palestinos vyskopus, kurie tuo metu viešėjo imperatoriaus rezidencijoje dėl Chalkedone vykusio bažnytinio susirinkimo, imperatorienė jiems pasakė: „Girdėjome, kad Švenčiausiosios Mergelės kūnas palaidotas Getsemanės ūkyje. Tad norime šio miesto globai su derama pagarba perkelti čia tą kūną“. Juvenalis jai atsakė, kad tas kūnas, kaip jis sužinojęs iš senų istorijų, yra paimtas į šlovę, o kape liko tik drabužiai su drobule. Paskui Juvenalis tuos drabužius nusiuntė į Konstantinopolį, ir jie buvo pagarbiai padėti minėtoje bažnyčioje. – Ir tegu niekas negalvoja, jog aš tai sukūriau savo paties protu, bet tegu žino, kad aš tik išdėščiau tai, ką sužinojau, mokydamasis ir tyrinėdamas raštus tų, kurie iš ankstesniųjų perėmė visa tai kaip perduotą tikrų tikriausių palikimą.

Iki čia buvo minėtasis pamokslas.

Jonas Damaskietis, kuris taip pat buvo graikas, apie švenčiausią Mergelės ėmimą pateikė daugiau stebėtinų dalykų⁵⁶. Savo pamoksluose jis taip kalba: „Šiandien Švenčiausioji Mergelė įvežama į dangaus šventovę⁵⁷, šiandien šventoji ir gyvoji skrynia, kuri savyje nešiojo

⁵⁵ Balchernos (lot. Balchernaе, arba Blachernaе) – Konstantinopolio šiaurės vakarinė dalis, garsėjusi senomis bažnyčiomis (V ir VI a.) ir imperatorių rūmais (XI a.–1453 m.).

⁵⁶ *Jonas Damaskietis, kuris taip pat buvo graikas* – pastaroji frazė reiškia, kad, autoriaus nuomone, graikui buvo lengviau pasiekti šaltinius šia tema, nes daug kas buvo parašyta graikiškai, o lotynų kalba sukurtos *Legendos* autoriui bei gausiems jos skaitytojams tuo metu ne visi jie buvo prieinami.

⁵⁷ *Šiandien Švenčiausioji Mergelė įvežama į dangaus šventovę* – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas ilgas pasakojimas perimtas iš Jono Damaskiečio pamokslo *Homilia II in dormitionem* (rankraščio, saugomo Karlsruėje, ms. Aug., lap. 91 v ir toliau).

savo dailidę, padedama šventovėje, sukurtoje ne rankomis; šiandien švenčiausia balandėlė, nekalta ir neklastinga, išskridusi iš skrynios, tai yra iš kūno, kuris pagimdė Dievą, surado atilsį savo kojoms; šiandien nesutepta Mergelė, nepatyrusi jokių žemiškų aistrų, bet, priešingai, išugdyta dangiškojo pažinimo, nuėjo ne į žemę, bet, būdama teisingai pavadinta gyvuoju dangumi, apsigyvena dangiškoje palapinėse.

Nors švenčiausia ir palaiminta tavo siela savaimė atsiskiria nuo šlovingo tavo kūno, ir kūnas atiduodamas palaidoti, tačiau jis nepasilieka mirtyje ir nėra irimo sunaikinamas. Jai pagimdžius, jos skaistybė liko nepažeista; jai mirus, jos kūnas išlieka nesuiręs ir yra perkeliamas į geresnį ir aukštesnį gyvenimą – nesunaikintas mirties, bet liksiantis per amžius amžinuosius. Juk kaip ta spindinti ir šviesą skleidžianti saulė, kuri, pasislėpusi po mėnulio kūnu, trumpam atrodo beužgęstanti, tačiau pati savo šviesos nepraranda, nes turi savyje amžiną šviesos šaltinį, taip ir tu – tikrosios šviesos šaltinis, neišsemiamas gyvenimo turtas, – nors trumpam laiko tarpui kūno atžvilgiu ir priėjai mirtį, tačiau mums gausiai sleidi nenykstančios šviesos spindesį. Todėl tavo šventąjį užmigimą reikia vadinti ne mirtimi, bet persikėlimu ar pasitraukimu, arba tiksliau – atėjimu. Juk išėjusi iš kūno, tu ateini į dangų, tave pasitinka angelai ir arkangelai, tavo įžengimo bijo netyrosios dvasios. Į dangų tu, Švenčiausioji Mergelė, atėjai ne paprastai kaip Elijas ir ne užkopei iki trečiojo dangaus, kaip Paulius yra minėjęs⁵⁸, bet pasiekei karališkąjį savo Sūnaus sostą.

Kitų šventųjų mirtis yra palaiminta, nes rodo, kad jie yra palaimintieji. Tau tai nėra skirta. Juk tavo mirtis nėra tavo palaiminimas, ir tavo persikėlimas nėra tavo tobulybė, ir pasitraukimas neužtikrina tau palaimos. Juk tu – visų gerų dalykų, pranokstančių žmogaus protą, pradžia, vidurys ir pabaiga. Tavo saugumas ir tikroji tobulybė – tai nekaltas pradėjimas, Dievo apsigyvenimas tavyje. Dėl to tu teisingai sakei, kad ne po mirties, bet nuo pat pradėjimo visos kartos tave

⁵⁸ *Ir ne užkopei iki trečiojo dangaus, kaip Paulius yra minėjęs* – primenama 2 Kor 12, 2–4.

vadins palaimintą⁵⁹. Todėl ne mirtis palaimino tave, o tu pašlovinai mirtį, panaikinusi jos liūdnumą ir ją pavertusi džiaugsmu⁶⁰. Juk jeigu Dievas pasakė: „Tegu tik pirmasis kūrinys netiesia savo rankos ir neima vaisiaus nuo pažinimo medžio, ir gyvens amžinai“⁶¹, tai kodėl gi toji, kuri nešiojo patį gyvenimą – gyvenimą be pradžios, gyvenimą be pabaigos, – turi negyventi per amžių amžius?

Kadaise Dievas žmonių giminės tėvus, užmigusius nuodėmės mirtimi, jau palaidotus nepaklusnumo bedugnėje ir jau apgirtusius nuodėme, kaip tremtinius išvarė iš rojus. Tad kaipgi dabar rojus nepriims tos, kuri visai žmonių giminei atnešė gyvenimą, pakluso Dievui Tėvui ir panaikinto visą atsiųstą kančią? Kaipgi besidžiaugiantis dangus neatvers jai durų? Ieva paklausė žalčio, prarijo mirtinus nuodus, tada ji sugundoma malonumais, pasmerkiama gimdymo skausmui ir kartu su Adomu nubaudžiama. O ši iš tiesų palaiminta moteris, kuri pakluso Dievo žodžiui, kurią apvaisino Šventoji Dvasia, kuri iščiose išnešiojo Tėvo gailestingumą, kuri pastojo be vyro prisilietimo ir be skausmo pagimdė, – kaipgi mirtis gali tokią suryti? Kaipgi irimas gali kaip nors pasikėsinti į kūną, kuris išnešiojo patį gyvenimą?!“

Tas pats Damaskietis tuose pačiuose pamoksluose dar pridėdą, sakydamas: „Tiesa, apaštalus, kurie, išsibarstę po visus žemės kraštus, buvo atsidėję žmonių žvejojimui, iš gilių tamsybių į dangiškųjų rūmų puotą arba iškilmingas Tėvo vestuves traukdami žmones Žodžio tinklu, Dievo įsakymas tarsi toksai tinklas arba debesis sunėšė iš žemės pakraščių į Jeruzalę, sutelkdamas juos ir surinkdamas greičiau už bet kokius erelius. Tada Adomas ir Ieva, pirmieji tėvai, sušuko: „Ateik pas mus, šventasis ir išganingasis inde, išpildžiusi mūsų troškimą!“ – Prie-

⁵⁹ *Dėl to tu teisingai sakei, kad ne po mirties, bet nuo pat pradėjimo – primenama Lk 1, 48.*

⁶⁰ *Tu pašlovinai mirtį, panaikinusi jos liūdnumą ir ją pavertusi džiaugsmu – taip verčiame orig.: „Tu mortem clarificasti, soluens eius mestitiam mortemque conuertens in gaudium“, plg. GL 93: „You glorified death, banishing its sadness and converting death to joy“.*

⁶¹ *Tegu tik pirmasis kūrinys netiesia savo rankos ir neima vaisiaus nuo pažinimo medžio – primenama Pr 2, 17. Pirmasis kūrinys – Adomas.*

šingai kalbėjo pulkas šventųjų, kurie buvo šalia kūniškais pavidalais: „Pasilik su mumis, mūsų paguoda! Nepalik mūsų našlaičių! Tu mums esi paguoda varguose, atgaiva prakaituose; su tavimi gyva kartu gyventi, su mirštančia kartu mirti yra šlovinga! Juk koks šis gyvenimas bebus mums, netekusiems tavo artumo!“ – Manau, kad šiuos ir kitus panašius žodžius tada kalbėjo apaštalai ir likusieji, pripildę andainykštę Bažnyčia, savo nusiskundimus dažnai keisdami raudomis.

Marija kreipėsi į Sūnų ir tarė: „Tapk guodėjas mylimiems sūnums, kuriuos dera vadinti broliais, sielvartaujantiems dėl mano išėjimo, ir kaip aš uždėjau ant jų savo rankas, taip uždėk savo palaiminimą ant mano palaiminimo jiems“. – Tada ji ištiesė rankas, palaimino tikinčiųjų bendruomenę ir tarė: „Sūnau, aš pavedu savo sielą į tavo rankas⁶². Priimk mano sielą, mielą tau, kurią tu išsaugojai nekaltą. Tau, o ne žemei aš pavedu savo kūną. Išsaugok nepaliestą kūną, kuriame tau patiko gyventi! Perkelk mane pas save, kad [ten,] kur esi tu, mano įsčių vaisius, būčiau ir aš, kartu su tavimi gyvendama!“ – Tada tenai pasigirdo: „Kelkis, ateik, mano mylimoji, gražiausia tarp moterų⁶³. Tu graži, mano drauge, ir dėmės nėra tavyje⁶⁴“.

Tai išgirdusi, Švenčiausioji Mergelė atiduoda savo sielą į Sūnaus rankas. Apsipylę ašaromis, apaštalai bučiuoja Viešpaties palapinę, nuo prisilietimo prie švento kūno prisipildę palimos ir šventumo. Tuomet nuvejamos ligos ir demonai, oras ir dangus pašventinami sielos žengimu, žemė – kūno padėjimu, o vanduo – kūno mazgojimu. Mat šventas kūnas, mazgojamas labai švarių vandeniu, [buvo] ne nuplautas juo, o numazgotas vandeniu, kurį tasai kūnas pašventino. Tada, susuptas į švarią drobulę, kūnas dedamas ant gulto; žėri žibintai, kvėpia aliejai, ir skamba angelų himnai. Apaštalams ir kitiems šventiesiems, kurie buvo šalimais, ringuojant dieviškas giesmes, Viešpaties skrynیا keliama ant apaštalų šventų pečių, nešama nuo

⁶² *Aš pavedu savo sielą į tavo rankas* – cituojama Ps 30 (31), 6; Lk 23, 46.

⁶³ *Kelkis, ateik, mano mylimoji, gražiausia tarp moterų* – cituojama Gg 1, 7.

⁶⁴ *Tu graži, mano drauge, ir dėmės nėra tavyje* – cituojama Gg 4, 7.

Siono kalno iki švenčiausio Getsemanės ūkio; iš priekio ir iš galo žengė angelai, kiti dangstė šventąjį kūną, ir kartu sekė visa Bažnyčios bendruomenė.

Prisiartino ir keli žydai, kietai besilaikę senos neapykantos. Pasakoja, kad, kai nešusieji šventą Dievo Motinos kūną leidosi nuo kalno, vienas žydas, velnio įrankis, prisiartino, paveiktas beprotiško įtūžio ir sukurstytas velniškos paskatos, prie švento kūno, prie kurio net angelai bijojo prisiartinti, abiem rankomis beprotiškai sugriebė gultą ir patraukė jį žemėn. Toliau pasakoja, kad jo ranka nukrito kaip sausas pagalys, ir buvo matyti, kad ji guli kaip kos nenaudingas strampas, kol tikėjimas nepakeitė jo nusiteikimo, ir jis vaitodamas neiškakė už savo piktadarystę atgailos. O tie, kas nešė neštuvus, stovėjo vietoje tol, kol vargšui, prikišusiam rankas prie švenčiausio kūno, kad jį paliestų, nebuvo sugražinta ankstesnė būklė.

Tada procesija atėjo į Getsemanę, ten sekė bučiniai, apsikabinimai, šventi himnai, ašaros, varvantys prakaito lašai, o tuomet šventas kūnas buvo nuleistas į garbingą kapą. Tačiau tavo siela nebuvo palikta mirusiųjų buveinėje, ir tavo kūnas nematė irimo⁶⁵. Priderėjo, kad žemės glėbyje neliktų gulėti Dievo šventenybė, neiškastasis šaltinis, neartasis laukas, nelaistytasis vynuogynas, vaisius vedantis alyvmedis! Buvo verta, kad Motina būtų iškelta pas Sūnų, kad įžengtų pas Jį, kaip Jis pas ją buvo nužengęs; buvo verta, kad ta, kuri gimdydama išsaugojo skastybę, po mirties nematytų irimo, kad ta, kuri įščiose nešiojo Kūrėją, pasiliktų kartu su Juo dieviškose buveinėse, kad ta, kurią Tėvas paskyrė savo sužadėtine, būtų laikoma dangiškose menėse, ir kad tai, kas priklauso Sūnui, priklausytų ir Motinai“. – Šitaip dėsto Damaskietis.

Šventas Augustinas viename pamoksle įvairiapusiškai aptaria jos švenčiausią ėmimą į dangų⁶⁶, sakydamas: „Imdamiesi kalbėti apie

⁶⁵ Tačiau tavo siela nebuvo palikta mirusiųjų buveinėje – priminama *Apd 2, 27; 13, 36–37*.

⁶⁶ Šventas Augustinas viename pamoksle įvairiapusiškai aptaria – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamo aiškinimo šaltinis – pseudo Au-

švenčiausią amžinosios Mergelės kūną ir jos šventos sielos ėmimą į dangų, pirmiausia sakome tai, kad Šventajame Rašte po to, kai Viešpats ant kryžiaus pavedė ją mokinio globai⁶⁷, apie ją daugiau nieko nėra pasakojama, išskyrus tai, ką Lukas pamini Apaštalų darbuose: „Visi šitie buvo sutartinai ištvėringi maldoje drauge su Jėzaus motina Marija“⁶⁸. Tad ką reikėtų pasakyti apie jos mirtį ir jos ėmimą į dangų? Kadangi Šventasis Raštas nieko nepateikia, reikia sveiku protu ieškoti, kas atitiktų tiesą. Tad tegu autoritetu tampa pati tiesa, be kurios autoritetas neturi galios.

Taigi atmindami žmogišką lemtį, nebijome sakyti, kad jinaį patyrė laikiną mirtį. Bet jei sakome, kad ji išsiskaidė į įprastinius trūnėsius, kirminus ir dulkes, tai būtina apsvastyti, ar tai neprieštarauja tokiaį šventenybei, tokiaį Dievo buveinės išskirtinumui. Juk žinome, kas pasakya pirmajam tėvui: „Kadangi tu esi dulkės ir vėl dulkėmis pavirsi“⁶⁹. Šios būsenos Kristaus kūnas išvengė, nes jis buvo nepavalduis irimui. Vadinasi, iš visuotinio nuosprendžio buvo išskirta prigimtis, kurią suteikė Mergelė. Moteriai Dievas taip pat pasakė: „Aš padauginsiu tavo vargus, tu sopuliuose gimdysi“⁷⁰. Vargo Marija patyrė, nes jos sielą pervėrė kalavijas⁷¹, bet pagimdė be sopulio. Tad Marija, nors dėl vargų yra panaši į Ievą, bet nepanaši į ją dėl gimdymo su sopuliais. Todėl kai kurios bendros taisyklės negalioja tai, kurią virš kitų iškėlė toks didis ir ypatingas vertingumas. Vadinasi, jeigu sakome, kad ji buvo pavaldi mirčiai, bet vis dėlto jos pančiais nebuvo kaustoma, nejaugi bus nedora, jei Viešpats norės, kad nepalytėtoji Motina išlaikytų skaistybės garbę? Kodėl gi Jis būtų nenorėjęs jos nepažeistos apsaugoti nuo trūnijimo

relijuas Augustino *Liber de assumptione Beatae Mariae Virginis* (BHL 5355 ca; in: *Patrologia Latina*, [vol.] 40, skilt. 1143 ir toliau).

⁶⁷ *Kai Viešpats ant kryžiaus pavedė ją mokinio globai* – primenama *Jn* 19, 27.

⁶⁸ *Visi šitie buvo sutartinai ištvėringi maldoje drauge su Jėzaus motina Marija* – cituojama *Apđ* 1, 14.

⁶⁹ *Kadangi tu esi dulkės ir vėl dulkėmis pavirsi* – cituojama *Pr* 3, 19.

⁷⁰ *Aš padauginsiu tavo vargus, tu sopuliuose gimdysi* – sutrumpintai cituojama *Pr* 3, 16.

⁷¹ *Vargo Marija patyrė, nes jos sielą pervėrė kalavijas* – primenama *Lk* 2, 35.

dvoko? Nejaugi Viešpaties, kuris buvo atėjęs ne panaikinti, o įvykdyti Įstatymo, malonei nebūtų būdinga saugoti Motinos garbę?

Juk Jis gyvenime ją labiau už kitas pagerbė savo įsikūnijimu, todėl teisinga tikėti, kad mirties metu Jis ją irgi pagerbė išskirtiniu pasveikinimu ir ypatinga malone. Puvėsis ir kirminas yra gėdinga žmogiškos padėties žymė⁷². Kadangi šios žymės neturi Jėzus, tai reikia išskirti ir Marijos prigimtį, kurią, kaip įrodoma, Jėzus perėmė iš jos. Juk Jėzaus kūnas yra Marijos kūnas, kurį Jis perkėlė viršum žvaigždžių, pagerbdamas visą žmogišką prigimtį, o dar daugiau – motinišką. Jei pagal prigimtį motinai priklauso sūnus, atitinkamai ir sūnui turėtų priklausyti motina – ne pagal asmens vienovę, bet pagal kūniškos prigimties vienovę. Juk jeigu malonė gali sudaryti vienovę be ypatingos prigimties savitumo, tai šitai dar labiau įmanoma, kai malonės ir kūniškojo prado vienovę sudaro ypatingas gimimas. Malonės vienovė yra tokia kaip mokinių Kristuje, apie kuriuos Jis sako: „Kad jie būtų viena kaip ir mes“⁷³, – ir paskui: „Tėve, aš noriu, kad ten, kur aš esu, būtų su manim ir tie, kuriuos tu man davei“⁷⁴. Taigi jei Jėzus nori su savimi turėti tuos, kurie, savo tikėjimu [su juo] sujungti, Evangelijoje yra vertinami kaip viena su juo, ką gi reikia mąstyti apie motiną: kur gi jai būtų verta būti, jei ne šalia sūnaus?

Tad kaip suprantu ir kaip aš tikiu, Marijos siela Sūnaus yra pagerbta tam tikra išskirtine privilegija, nes Kristuje ji turi Jo kūną, kurį ji pagimdė pašlovintą. O kodėl ji neturi savo kūno, iš kurio pagimdė? – Jei tam dar nepasipriešino kokia nors autoritetinga nuomonė, tai aš tikrai tikiu, kad ir kūnas, iš kurio Ji pagimdė, yra su Juo danguje, nes toksai pašventinimas labiau vertas dangaus negu žemės. Dievo sostas, dangaus Viešpaties rūmai ir Kristaus palapinė nusipelno būti ten, kur yra Jis pats. Saugoti tokį brangų lobį labiau vertas yra dangus, o ne žemė. Tokį tyrumą pelnytai lydi negenda-

⁷² *Puvėsis ir kirminas yra gėdinga žmogiškos padėties žymė* – primenama Job 25, 6.

⁷³ *Kad jie būtų viena kaip ir mes* – cituojama Jn 17, 11; plg. Jn 17, 22.

⁷⁴ *Tėve, aš noriu, kad ten, kur aš esu* – cituojama Jn 17, 24.

mumas, o ne koks nors puvėsio irimas. Tas švenčiausias kūnas buvo paliktas kirminams maistui? – Kadangi negaliu taip galvoti, tai bijau net sakyti! Tokią mintį toli nugena neprilygstama malonės dovana, o taip kalbėti mane skatina daugelio Biblijos tekstų apmąstymas. Kartą savo tarnams Tiesa pasakė: „Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas“⁷⁵. Jei šitokia yra pagrindinė taisyklė visiems, kas tikėjimu ir darbais tarnauja Kristui, tai tuo labiau ji tinka Marijai! Juk savo darbais jinai, be abejonės, buvo tokia – Jo tarnaitė, nes nešiojo Jį įsčiose ir maitino, kai pagimdė, globojo ir lenkėsi virš prakartėlės, slėpė, bėgdama į Egiptą, ir, lydėdama Jį per visą vaikystę iki pat nukryžiuavimo, nesiliovė Juo sekti. Negalėjo netikėti Jo dievyste ta, kuri žinojo, kad Jį pradėjo ne iš vyro sėklos, bet iš Dievo dvelkimo. Tad nėmaž neabejodama Sūnaus galia kaip Dievo galybe, ji tarė, pritrūkus vyno: „Jie nebeturi vyno“⁷⁶, žinodama, kad Jis galėjo atlikti tai, kas netrukus nutiko, kai Jis padarė stebuklą.

Taigi štai, Marija – Kristaus tarnaitė tikėjimu ir darbais! Jeigu jos nėra ten, kur Kristus skyrė būti savo tarnams, tai kur ji tada yra? Ir jeigu ji yra ten, tai nejaugi vienoda malone? Ir jeigu ji ten yra vienoda malone, tai kur gi tuomet teisingas Dievo, kuris kiekvienam duoda pagal nuopelnus, įvertinimas? Jeigu Marijai, kol ji buvo gyva, pelnytai malonės dovanota daugiau nei visiems likusiems, tai negi ji galėjo tos malonės patirti mažiau, kai numirė? Žinoma, kad ne! Juk jeigu visų šventųjų mirtys yra brangios, tai Marijos – pati brangiausia. Taigi manau, kad būtina pripažinti: Marija į amžinybės džiaugsmus buvo paimta dėl Kristaus maloningumo; ji buvo priimta už kitus pagarbiau, nes ją pagerbė malone labiau nei kitus; po mirties ji nebuvo palikta bendrai žmonių daliai, tai yra puvimui, kirmėlėms ir dulkėms, nes ji pagimdė savo ir visų žmonių Išganytoją. Jei Dievo valia pasirenka ugnyje išsaugoti nesugadintus bernelių drabužius, tai kodėl jai atsisakyti ir nesuteikti savo Motinai to, kaip pasielgė su

⁷⁵ Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas – cituojama Jn 12, 26.

⁷⁶ Jie nebeturi vyno – cituojama Jn 2, 3.

svetimais rūbais? Vien iš gailėstingumo Jis teikėsi išsaugoti Joną sveiką banginio pilve⁷⁷, tad negi iš malonės Jis neišsaugos Marijos sveikos? Danielius liko apsaugotas liūtų nepasotinamo alkio akivaizdoje⁷⁸, tad argi nevertėjo išsaugoti Marijos, kuri buvo apdovanota tokiomis vertingomis malonėmis?

Kadangi pripažįstame, jog visa tai, ką čia paminėjome, prieštarauja gamtos dėsniams, tai nė neabejojame, kad ir Marijos skaistybei daugiau galios turėjo malonė, o ne prigimtis. Taigi Kristus padarė, kad Marija siela ir kūnu džiaugtųsi savo Sūnumi, džiaugtųsi su savo Sūnumi, džiaugtųsi per savo Sūnų ir kad jokia irimo bėda nepasiektų tos, kurios nepasiekė netgi menkiausias skaistybės pakenkimas, gimdant šitokią Sūnų, idant amžiais išliktų nepažeista toji, kurią Jis užliejo šitokia didžia malone, idant gyventų šitokia skaiti toji, kuri pagimdė visišką gyvenimo pilnatvę. Taigi jei aš pasakiau, kaip privalėjau, patvirtink, Kristau, ir pats, ir taviškiai. O jei pasakiau ką ne taip, kaip privalėjau, tai atleisk – ir pats, ir taviškiai“. – Tai Augustino žodžiai⁷⁹.

Iš lotynų kalbos vertė Tomas Veteikis

CXXVII. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS GIMIMĄ

APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS GIMIMĄ
CXXVII – Šlovingoji Mergelė Marija yra kilusi iš Judo genties ir karališkosios Dovydo giminės⁸⁰. Evangelistai Matas ir Lukas aprašo

⁷⁷ *Vien iš gailėstingumo Jis teikėsi išsaugoti Joną sveiką banginio pilve* – primenama Jon 2, 1–11.

⁷⁸ *Danielius liko apsaugotas liūtų nepasotinamo alkio akivaizdoje* – primenama Dan 6, 17–24.

⁷⁹ *Tai Augustino žodžiai* – anot Maggioni'o komentarų, aukščiau išdėstyto aiškinimo šaltinis – pseudo Aurelijaus Augustino *Liber de assumptione Beatae Mariae Virginis* (ed. cit., skilt. 1143 ir toliau).

⁸⁰ *Šlovingoji Mergelė Marija yra kilusi iš Judo genties ir karališkosios Dovydo giminės* – Maggioni's komentaruose nurodo, kad šioje pastraipoje dėstomi dalykai atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono Be-

ne Marijos, o Juozapo kilmę, kuris neturėjo nieko bendra su Kristaus pradėjimu. Tačiau manoma, kad Rašto tradicija buvo pasakoti ne moterų, o vyrų kilmės liniją⁸¹. Visiškai aišku, kad Švenčiausioji Mergelė buvo kilusi iš Dovydo giminės, mat tai visiškai patvirtina dažnai Rašte minima Kristaus kilmė iš Dovydo giminės. Juk kadangi Kristus yra gimęs tik iš Mergelės Marijos, visiškai akivaizdu, kad ir pati Mergelė kilusi iš Dovydo per Natano liniją. Mat be kitų vaikų, Dovydas turėjo du sūnus: Nataną ir Saliamoną. Kaip pasakoja Jonas Damaskietis, pagal Dovydo sūnaus Natano liniją Leviui gimė Melchis ir Panteras, Panterui gimė Barpanteras, Barpanterui gimė Joakimas, o Joakimui gimė Mergelė Marija⁸². Natanas vedė moterį iš Saliamono linijos, ir jiems gimė Jokūbas. Natanui mirus, Melchis iš Natano genties, Levio sūnus, Pantero brolis, vedė Natano žmoną, Jokūbo motiną, ir jiems gimė Helis. Taigi Jokūbas ir Helis buvo broliai per motiną, tačiau Jokūbas priklausė Saliamono giminei, o Helis – Natano giminei. Helis iš Natano giminės mirė bevaikis, o jo brolis Jokūbas iš Saliamono giminės vedė jo žmoną, pratęsė brolio giminę, ir jiems gimė Juozapas. Taigi pagal kilmę Juozapas buvo Jokūbo iš Saliamono genties sūnus, tačiau pagal įstatymą – Helio, kuris priklausė Natano giminei. Mat gimęs sūnus pagal kilmę priklausė tėvo giminei, o pagal įstatymą – mirusiojo. Taip pasakoja Damaskietis.

Bažnyčios istorijoje rašoma – Beda tą patį paliudija savo kronikoje, – kad visų hebrajų ir svetimšalių genealogijos buvo saugomos slaptuose šventyklos archyvuose, kuriuos Erodas įsakė sudeginti,

leto *Summa de ecclesiasticis officiis* (149 c). Šiandien Bažnyčia Švč. Mergelės Marijos Gimimo (Šilinės) šventę švenčia rugsėjo 8 dieną.

⁸¹ *Rašto tradicija buvo pasakoti ne moterų, o vyrų kilmės liniją* – primenama Mt 1, 1–16; Lk 3, 23–38.

⁸² *Kaip pasakoja Jonas Damaskietis* – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa: versio Latina Burgundii et Cerbani* (IV, 14). Šv. Jonas Damaskietis (lot. Ioannes Damascenus; apie 650–tarp 749 ir 754) – teologas, hagiografas, filosofas, poetas, Rytų Bažnyčios Tėvas, Bažnyčios Mokytojas. Parašė dogminės teologijos veikalų, dėl kurių reikšmės Rytų Bažnyčioje dar vadinamas Rytų Tomu Akviniečiu.

galvodamas, kad galės pasirodyti esąs kilmingas, jei, trūkstant įrodymų, bus manoma, kad jis kilęs iš paties Izraelio giminės⁸³. Buvo dar tokie žmonės, vadinami Viešpaties žmonėmis, mat jie buvo artimi Jėzui ir kilę iš Nazareto. Jie išsiaiškino Kristaus genealogiją, iš dalies remdamiesi savo protėvių pasakojimais, iš dalies knygomis, kurias turėjo namuose. Taigi Joakimas vedė moterį, vardu Ona, kuri turėjo seserį Hismeriją⁸⁴. Toji Hismerija pagimdė Elzbieta ir Eliudą, o Elzbieta – Joną Krikštytoją⁸⁵. Eliudui gimė Eminenas, Eminenui gimė šventas Servacijus⁸⁶, kurio kūnas saugomas Mastrochto mieste prie Maso upės, Lježo vyskupijoje. Sakoma, kad Ona turėjo tris vyrus – Joakimą, Kleopą ir Šalumą. Nuo pirmojo vyro Joakimo ji pagimdė vienintelę dukterį – Mariją, Viešpaties Motiną, kurią išleido už Juozapo, ir jai gimė Viešpats Kristus. Joakimui mirus, Ona ištekėjo už Kleopo, Juozapo brolio, ir nuo jo pagimdė dar vieną dukterį, kurią taip pat pavadino Marija ir vėliau ištekino už Alfiejaus. Šioji Marija nuo savo vyro Alfiejaus pagimdė keturis sūnus: Jokūbą jaunesnįjį, Juozapą teisuolį, vadinamą Barsabu, Simoną ir Judą. Mirus antram vyrui, Ona ištekėjo trečią kartą už vyro, vardu Šalumas. Su juo susilaukė dar vienos dukters, kurią ir vėl pavadino Marija ir vėliau ištekino už Zabediejaus. Šioji Marija su Zabediejumi susilaukė dviejų sūnų – Jokūbo vyresniojo ir Jono Evangelisto. Apie tai yra štai toks eilėraštis:

Įprasta tart, kad Ona trijų Marijų sulaukė;
vyrai pradėjo dukras – Joakimas, Kleopas, Šalumas.
Vedė jas Juozapas, dar Alfiejus ir Zebediejus.

⁸³ Bažnyčios istorijoje rašoma – *Beda tą patį paliudija savo kronikoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (I, 7, 13), taip pat Bedos Garbingojo *De temporum ratione* (LVI, 263 ir toliau).

⁸⁴ *Taigi Joakimas vedė moterį, vardu Ona* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

⁸⁵ *Toji Hismerija pagimdė Elzbieta ir Eliudą* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De s. Servatio*).

⁸⁶ *Eminenui gimė šventas Servacijus* – šv. Servacijus (lot. Servatius; m. 384) – pirmasis Mastrochto miesto vyskupas, šventasis šio miesto globėjas.

Kristų pagimdė pirma, antra – jaunesnį Jokūbą,
Simoną, Judą, be to, teisuolį Juozapą irgi;
Joną su paukščio sparnais ir vyresnį Jokūbą – trečioji.⁸⁷

Atrodo keista, kokiū būdu Marija galėjo būti Elzbietos giminaitė, kaip anksčiau buvo minėta⁸⁸. Žinoma, kad Elzbieta buvo Zacharijo žmona, o šis, būdamas iš Levio giminės, ir pagal Įstatymą turėjo vesti kokią nors moterį iš savo giminės ir šeimos, o Elzbieta, pasak Luko, buvo viena iš Aarono dukterų⁸⁹. Ona, kaip rašo Jeronimas, buvo iš Betliejaus, iš Judo giminės. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tas pats Aaronas ir Joiada, abu aukščiausio luomo dvasininkai, vedė žmonas iš Judo giminės, taigi dvasininkų giminė ir karališkoji giminė visada buvo sujungtos tarpusavyje kraujo giminystės saitais⁹⁰. Tačiau galėjo būti, kaip sako Beda, kad tokio tipo sąjungos, kai moterys buvo imamos į žmonas iš kitos giminės, atsirado vėlesniais laikais, kas aiškiai matyti iš Švenčiausiosios Marijos santuokos: būdama iš karališkos giminės, ji susisaistė giminystės ryšiais su dvasininkų gimine⁹¹. Taigi tokiu būdu Mergelė Marija priklausė abiemis giminėms. Mat Viešpats norėjo, kad šios dvi išskirtinės giminės tarpusavyje susimaišytų, nes iš jų abiejų turėjo užgimti Viešpats, kuris pasirodys mums kaip karalius ir kaip dvasininkas, savo ištikimuosius, kovojančius šio gyvenimo kovas, valdys ir vainikuos nugalėjusius. Tai taip pat rodo ir Kristaus vardas – Pateptasis, mat pagal Senąjį Įstatymą tik dvasininkai,

⁸⁷ *Iprasta tart, kad Ona trijų Marijų sulaukė* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Sikardo Kremoniečio *Mitrале* (48).

⁸⁸ *Atrodo keista, kokiū būdu Marija galėjo būti Elzbietos giminaitė* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

⁸⁹ *Elzbieta, pasak Luko, buvo viena iš Aarono dukterų* – primenama Lk 1, 5.

⁹⁰ *Dvasininkų giminė ir karališkoji giminė visada buvo sujungtos tarpusavyje kraujo giminystės saitais* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Evangelium Pseudo-Matthaei* (ed. cit., p. 53–54), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 64).

⁹¹ *Tačiau galėjo būti, kaip sako Beda, kad tokio tipo sąjungos, kai moterys buvo imamos į žmonas iš kitos giminės, atsirado vėlesniais laikais* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Bedos Garbingojo *Homiliarum in Evangelio liber* (I, 3).

karaliai ir pranašai galėjo būti patepti. Iš čia ir mes nuo Kristaus vadinamės krikščionimis ir dar esame vadinami išrinktąja gimine bei karališkąja dvasininkija⁹². O kai sakoma, kad moterys turi tuoktis tik su savo genties vyrais, tampa aišku, kad taip buvo todėl, kad nesusimaišytų skirtingi luomai. Kadangi Levio gentis neturėjo savo dalies tarp kitų genčių, jos moterys galėjo tekėti, už ko panorėjusios.

Šventas Jeronimas, kaip pasakoja prologe, būdamas paauglys kažkokioje knygelėje perskaitė Švenčiausiosios Mergelės Marijos gimimo istoriją, o po daugelio metų ją paprašytas perpasakojo, kaip pats galėjo prisiminti⁹³. Joakimas iš Galilėjos miesto Nazareto vedė šventą Oną iš Betliejaus. Abu buvo didžiai dorybingi ir be priekaištų vykdė visus Viešpaties priesakus. Jie visą savo turtą padalino į tris dalis: vieną dalį paskyrė šventyklai ir jos dvasininkams, antrą – keliauninkams ir pavargėliams, o trečią pasiliko savo ir savo šeimos reikmėms. Taip jie gyveno dvidešimt metų, tačiau vaikų nesusilaukė. Tada davė įžadą Dievui, kad jei Jis duotų jiems palikuonį, jį paskirtų tarnauti Viešpačiui. Dėl to per vienus metus jie apsilankė trijose didžiausiose Jeruzalės šventėse. Kai Joakimas su savo giminės nariais atkeliavo į Jeruzalę, į šventyklos pašventimo iškilmes, kartu su kitais prisiartinio prie altoriaus ir norėjo paaukoti savo auką. Jį pamatęs, šventikas su didžiausiu nepasitenkinimu liepė jam išeiti ir priekaištavo, kad jis drįso artintis prie Dievo altoriaus, sakydamas, kad niekinančiam Įstatymą žmogui nedera aukoti Įstatymo Dievui, lygiai kaip bevaiškiui, kuris nepagausino Dievo tautos, nedera stovėti tarp žmonių, turinčių palikuonių.

Jausdamasis atstumtas, Joakimas gėdijosi grįžti namo, kad nebūtų panašiai pasmerktas ir savo giminės narių, kurie girdėjo visa tai. Taigi jis nukeliavo pas savo piemenis. Po kurio laiko jam vienam pasirodė angelas, apsuptas ryškios šviesos, ir paragino jį, to

⁹² Iš čia ir mes nuo Kristaus vadinamės krikščionimis – primenama 1 Pt 2, 9.

⁹³ Šventas Jeronimas, kaip pasakoja prologe – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (VI, 64); žr. dar: *Evangelium Pseudo-Matthaei* (ed. cit., p. 51).

vaizdo sujaudintą, nebijoti, sakydamas: „Aš esu Viešpaties angelas, atsiųstas, kad tau praneščiau, jog tavo maldos buvo išklaustytos, ir aukos Viešpaties buvo pastebėtos. Aš mačiau tavo gėdą ir girdėjau, kaip tau neteisingai buvo mestas kaltinimas dėl nevaisingumo. Dievas baudžia už nuodėmes, o ne už prigimtį, todėl, kai užveria kieno nors iščias, tai padaro dėl to, kad stebuklingai vėl atvertų, ir taptų aišku, kad gimusysis yra ne kūniškos aistros, o dieviškosios malonės vaisius. Argi pirmoji jūsų giminės motina Sara beveik iki devyniasdešimties metų nekentė pažeminimo už nevaisingumą, o vėliau nepagimdė Izaoko, kuriam buvo pažadėtas visų giminių palaiminimas? Argi Rachelė, ilgai buvusi nevaisinga, galiausiai nepagimdė Juozapo, kuris valdė visą Egiptą? Ar yra kas stipresnis už Samsoną ar šventesnis už Samuelį? O juk abiejų motinos iš pradžių buvo nevaisingos. Reikia tikėti šia priešastimi ir pavyzdžiais, kad vėlyvi pastojimai ir nevaisingų motinų gimdymai yra stebuklingi. Todėl tavo žmona Ona pagimdys tau dukterį, kurią tu pavadinsi Marija. Kaip tu ir žadėjai, ji nuo vaikystės bus pašvęsta Viešpačiui ir iš savo motinos iščių bus pilna Šventosios Dvasios. Ji nuolat gyvens ne viešai tarp savo tautiečių, bet Viešpaties šventykloje, kad kam nors nekiltų kokio blogo įtarimo. Kaip ji pati gims iš nevaisingos motinos, taip ir iš jos stebuklingai gims Aukščiausiojo Sūnus, kurio vardas bus Jėzus, ir per Jį bus išganytos visos tautos. Štai tau ženklas: kai tu ateisi prie Jeruzalės Aukso vartų, susitiksi savo žmoną Oną, ateinančią priešais: ji bus labai susirūpinusi dėl tavo dingimo ir tave pamačiusi labai apsidžiaugs“. Tai pasakęs, angelas išnyko.

Tuo tarpu Ona graudžiai raudėjo, mat nežinojo kur dingo jos vyras. Jai pasirodė tas pats angelas ir pranešė tą patį, ką sakė ir jos vyrui, be to, nurodė ženklą – ji turinti eiti prie Jeruzalės Aukso vartų ir ten sutiksianti grįžtantį savo vyrą. Kaip angelas ir sakė, jiedu labai apsidžiaugė, susitikę ir vienas kitą pamatę; būdami tikri dėl žadėto vaiko, jie sugrįžo, pašlovinę Viešpatį, namo ir ėmė džiaugsmingai laukti, kada išsipildys Dievo pažadas. Taigi Ona pastojė, pagimdė

dukterį ir pavadino ją Marija⁹⁴. Po trejų metų, kai Ona baigė maitinti krūtimi, tėvai, nešini aukomis, mergaitę palydėjo į Viešpaties šventyklą. Aplink šventyklą buvo 15 laiptelių, atitikusių 15 gradualinių psalmių, o kadangi šventykla stovėjo ant kalno, tai nebuvo kito būdo pasiekti aukojimo altorių, buvusį išorėje, kaip tik lipti tais laiptais. Pastatyta ant apatinio laiptelio, Mergelė užkopė iki pat viršaus be niekieno pagalbos, tarsi jau būtų suaugusi.

Atlikę aukojimą, tėvai paliko dukrą šventykloje kartu su kitomis mergaitėmis ir sugrįžo namo. Mergelė kasdien vis labiau tobulėjo visuose šventuosiuose dalykuose; be to, ją kasdien aplankydavo angelas, ir ji kasdien džiaugėsi Dievo regėjimu. Jeronimas laiške Chromatijui⁹⁵ ir Heliodorui rašo, kad Švenčiausioji Mergelė nusistatė sau tokias taisykles: nuo ryto iki trečios valandos ji atsidėdavo maldai, laiką nuo trečios iki devintos valandos skirdavo audimui, o nuo devintos iki vakaro ji nesustodama meldavosi, kol pasirodęs angelas jai atnešdavo maisto⁹⁶.

Kai Marija sulaukė keturiolikos metų, aukštasis kunigas viešai paskelbė, kad mergelės, paskirtos šventyklai ir pasiekusios brandos amžių, turi grįžti namo, kad teisėtai būtų išleistos už vyrų⁹⁷. Šiam įsakymui pakluso visos, tik Mergelė Marija atsakė, kad negali to padaryti – pirmiausia dėl to, kad tėvai ją paskyrė tarnauti Viešpačiui, antra, kad ji Viešpačiui pati prisiekė likti skaišti. Tada kunigas sunerimo, mat negalvojo laužyti įžado, veikdamas prieš Šventąjį Raštą, kuriame sakoma: „Darykite įžadus ir atitesėkite juos Viešpačiui“⁹⁸, ir nedrįso įvesti neįprasto visai tautai papročio. Taigi artinantis žydų šventei

⁹⁴ *Taigi Ona pastojo, pagimdė dukterį ir pavadino ją Marija* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 65).

⁹⁵ Chromatijus (lot. Chromatius; m. 406 ar 407) – šventasis, teologas, egzegas-tas, Akvilėjos vyskupas. Palaikė ryšius ir nuolat susirašinėjo su šv. Ambraziejumi ir šv. Jeronimu.

⁹⁶ *Švenčiausioji Mergelė nusistatė sau tokias taisykles* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Evangelium Pseudo-Matthaei* (ed. cit., p. 62).

⁹⁷ *Kai Marija sulaukė keturiolikos metų, aukštasis kunigas viešai paskelbė* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 72).

⁹⁸ *Darykite įžadus ir atitesėkite juos Viešpačiui* – cituojama Ps 75 (76), 12.

buvo sukviesti vyresnieji, ir visų nuomonė buvo vieninga – tokiam painiam reikale, be abejonės, reikia prašyti Viešpaties patarimo. Kai visi karštai meldėsi, aukštasis kunigas nuėjo prašyti Viešpaties patarimo. Staiga visiems girdint iš šventyklos slapčiausios vietos pasigirdo balsas ir pasakė, kad kiekvienas tinkamas vesti, bet dar nevedęs vyras iš Dovydo namų turi atnešti ant altoriaus po šakelę. Tas, kurio šakelė sužydės ir ant kurio šakelės viršūnės, kaip sakoma Izaijo pranašystėje, balandės pavidalu nusileis Šventoji Dvasia, ir būsiąs, be jokios abejonės, vyras, su kurio turi būti sužadėta Mergelė.

Tarp kitų vyrų ten buvo ir Juozapas iš Dovydo namų, tačiau jam pasirodė netikęs dalykas, kad gerokai vyresnis vyras turi imti į žmonas tokią jauną merginą, todėl vienintelis pasiliko savo šakelę, kai kiti saviškes sudėjo ant altoriaus. Kai nenutiko nieko, ką buvo išpranašavęs Dievo balsas, aukštasis kunigas sumanė dar kartą paklausti Viešpaties patarimo. Viešpats atsakė, kad savo šakelės neatnešė tas vienintelis žmogus, su kuriuo turi būti sužadėta Mergelė. Kai Juozapas buvo pakviestas ir atnešė savo šakelę, ši tuojau pat pražydo, ir ant jos viršūnės nutūpė iš dangaus nusileidusi balandė. Taigi visiems tapo aišku, kad Mergelę reikia išleisti už šio vyro. Įvykus sužadėtuvėms, Juozapas sugrįžo į savo Betliejaus miestą, kad sutvarkytų namus ir parengtų viską, kas reikalinga vestuvėms. Mergelė Marija sugrįžo į tėvų namus Nazarete kartu su septyniomis kitomis bendraamžėmis bendramokslėmis mergaitėmis, kurias kunigas jai paskyrė dėl įvykusio stebuklo. Tomis dienomis jai besimeldžiant, pasirodė angelas Gabrielius ir pranešė, kad ji pagimdysianti Dievo Sūnų.

Tikintieji ilgai nežinojo, kada gimė Mergelė Marija⁹⁹. Jonas Beletas pasakoja, jog atsitiko taip, kad vienas nuolat dievobaimingems

⁹⁹ Tikintieji ilgai nežinojo, kada gimė Mergelė Marija – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono Beletos *Summa de ecclesiasticis officiis* (149 a), Martyno Opaviečio *Exempla* (rankraščio, saugomo Nacionalinėje bibliotekoje Paryžiuje, ms. lat. 3301-A, lap. 295); dar žr.: Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (rankraščio, saugomo Bolonijoje, Biblioteca Universitaria, ms. 1794, lap. 75 r), Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, VI; rankraščio, saugomo Florencijoje, Biblioteca Medicea Laurenziana, ms. plut. 8, sin. 2, lap. 166 r).

apmąstymams atsidėjęs šventas žmogus kiekvienais metais rugsėjo 8 dieną melddamasis girdėdavo džiaugsmingus angelų chorus giedant iškilmingas giesmes. Kai jis kuo maldingiausiai paprašė paaiškinti, kodėl kiekvienais metais tą, o ne kitą dieną jis girdi visa tai, Dievas atsakė, kad tą dieną pasaulyje gimė šlovingoji Mergelė Marija, todėl angelai skelbia apie tai šventosios Bažnyčios vaikams, idant jie prisijungtų prie šios šventės dangiškuosiuose rūmuose. Kai žmogus apie tai papasakojo vyriausiajam kunigui ir kitiems, jie melddamiesi, pasninkaudami, skaitydami Šventąjį Raštą ir senovės liudijimus sužinojo tiesą ir nustatė, kad šią dieną visame pasaulyje reikia paskirti Mergelės Marijos gimimo garbei.

Anksčiau Švenčiausiosios Marijos Gimimo aštuondienis nebuvo švenčiamas, tačiau popiežius Inocentas IV, kilęs iš Genujos, įvedė šią šventę¹⁰⁰. To priežastis buvo tokia. Mirus popiežiui Grigaliui IX¹⁰¹, romiečiai uždarė visus kardinolus į konklavą, kad greičiau nuspręstų dėl Bažnyčios ateities. Tačiau kai ir po daugelio dienų jie niekaip negalėjo susitarti ir dėl to patys patyrė iš romiečių visokių negerovių, tai prisiekė Danguos Karalienei, kad, jeigu jai padedant jie suras bendrą sprendimą ir galės laisvi išeiti, priims nutarimą ir vėl švęsti jos Gimimo aštuondienius, kurie iki tol ilgą laiką buvo ignoruojami. Šitaip jie išrinko popiežių Celestiną¹⁰², tačiau paleisti į laisvę pažadą ištesėjo jau vadovaujant popiežiui Inocentui. Mat Celestinas labai greitai mirė ir negalėjo to padaryti.

Reikia pažymėti, kad Bažnyčia švenčia tris gimimus: Kristaus, Marijos ir Jono Krikštytojo. Šios trys Gimimo dienos simbolizuoja

¹⁰⁰ Anksčiau Švenčiausiosios Marijos Gimimo aštuondienis nebuvo švenčiamas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum (De oct. nat. beate Marie)* ir to paties *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 85 r).

¹⁰¹ Grigalius IX (tikr. Ugolino de Segni, apie 1170–1241) – Romos popiežius, kanonų teisės daktaras. Rūpinosi kanonų tese, išleido vieną pirmųjų oficialių dekretalijų rinkinių.

¹⁰² Celestinas V (tikr. Pietro Angelei, 1209–1296) – Romos popiežius (1294 V 5–XII 13), šventasis, celestinų ordino įkūrėjas.

tris dvasios gimimus: mat su Jonu mes atgimstame vandenyje, su Marija – atgailoje, su Kristumi – šlovėje. Kadangi prieš suaugusiųjų krikšto, kaip ir šlovės, atgimimą turi būti atliekama atgaila, šios dienos pelnytai turi vigilijas, o kadangi atgaila pati savaime yra vigilija, jai nebūtina turėti dar vienos. Tačiau aštuondienius turi visos trys šventės, mat visos trys eina prieš Prisikėlimo aštuondienį.

Vienas labai drąsus ir be galo Švenčiausiajai Marijai atsidavęs riteris, vykdamas į turnyrą, pakeliui pamatė Švenčiausiosios Marijos garbei pastatytą vienuolyną ir užsuko į jį, norėdamas išklausti Mišių¹⁰³. Tačiau po vienu Mišių sekė kitos, ir jis iš pagarbos Mergelei nenorėjo nė vienu praleisti. Pagaliau jis išėjo iš vienuolyno ir nusku-bėjo į turnyro vietą. Ir štai, jis sutinka kitus riterius, jau grįžtančius iš turnyro, o tie ima jį girti už narsias kovas. Tą patį kalba visi, kurie ten buvo, ir visi vienu balsu skelbia, kaip narsiai jisai kovėsis, o kai kurie netgi pareiškia, kad jisai juos buvo paėmęs į nelaisvę, o jie jam pasidavė. Įžvalgus vyras suprato, kad prakilnioji Karalienė jį prakilniai ir pagerbusi, tada visiems papasakojo, kas atsitiko, grįžo į vienuolyną ir nuo tada tarnavo ginklu Mergelės Sūnui.

Vienas vyskupas, su didžiausia pagarba ir pasišventimu garbinęs Švenčiausiąją Mariją, vidury nakties iš didžio pamaldumo atėjo į Švenčiausiosios Marijos bažnyčią. Ir štai mergelių Mergelė, lydima viso merge-lių choro, su didžiausia pagarba pasitiko tą vyrą ir ėmė jį lydėti į bažnyčią, į kurią tasai ir traukė. Dvi mergaitės iš choro pradėjo giesmę:

Viešpačiui savo giesme, bičiulės, giedokime šlovę,
te iš maldingos burnos meilė Kristui skambės!

Šias eilutes vėl pakartojo visas mergelių choras. Tada tos dvi gie-dotojos pagiedojo tolesnes dvi eilutes:

¹⁰³ *Vienas labai drąsus ir be galo Švenčiausiajai Marijai atsidavęs riteris* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, to paties *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 89 v), Boto Priflingiečio *De miraculis sanctae Mariae* (rankraščio, saugomo Bavarijos valstybinėje bibliotekoje Miunchene, clm. 2586, lap. 33 v–34 r).

Iš šviesos pragaran pirmasis išpuikėlis puolė;
kai išpuiko, žmogus puolė taip pat pragaran.

Tokia procesija Dievo vyrą lydėjo iki pat bažnyčios, dviem mergaitėms užvedant giesmę ir visoms paskui ją pakartojant.

Viena moteris, netekusi savo vyro, teturėjo vienintelį sūnų ir jį be galo mylėjo¹⁰⁴. Tačiau kartą jos sūnų sugavo priešai ir surakintą uždarė kalėjime. Tai išgirdusi, moteris nepaguodžiamai rauduoja ir nuolat meldėsi Švenčiausiajai Mergelei, kuriai buvo labai atsidavusi, prašydama išlaisvinti jos sūnų. Pamačiusi, kad taip nieko nepasieks, ta moteris nuėjo į bažnyčią, kurioje buvo Švenčiausiosios Marijos statula. Atėjusi viena, ji atsistojo priešais statulą ir tarė: „Švenčiausioji Mergele, dažnai maldavau tavęs, kad išlaisvintum mano sūnų, tačiau tu iki šiol niekaip nepadėjai nelaimingai motinai. Aš prašiau tavo užtarimo savo sūnui, tačiau iki šiol nejaučiu jį gavusi. Taigi kaip mano sūnų atėmė iš manęs, taip ir aš tavo Sūnų iš tavęs paimsiu ir saugosiu kaip įkaitą už savo sūnų.“ – Tai sakydama, ji priėjo arčiau ir, paėmusi vaiko, kurį glėbyje turėjo Mergelė, statulėlę, grįžo namo. Tada paėmusi vaiko statulėlę, suvyniojo ją į puošnų audeklą, įdėjo į skrynįą ir kruopščiai užrakino raktu. Moteris džiaugėsi, kad turi gerą įkaitą vietoje savo sūnaus, ir gerai saugojo tą statulėlę.

Kitą naktį Švenčiausioji Mergelė pasirodė jaunuoliui ir, atidariusi kalėjimo duris, liepė jam išeiti iš ten, sakydama: „Sūnau, pasakyk savo motinai, kad atiduotų mano sūnų, kaip aš atiduodu josios“. – Išėjęs iš kalėjimo, jaunuolis grįžo pas motiną ir papasakojo, kaip Švenčiausioji Mergelė jį išlaisvino. Labai nudžiugusi, moteris paėmė vaiko statulėlę ir, nuėjusi į bažnyčią, grąžino Švenčiausiajai Marijai, sakydama: „Dėkoju tau, Valdove, kad grąžinai man vienintelį sūnų! Dabar aš grąžinu tau tavąjį, nes žinau, kad atgavau savo“.

¹⁰⁴ Viena moteris, netekusi savo vyro, teturėjo vienintelį sūnų ir jį be galo mylėjo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 82 r), Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis BMV* (Anh. 102).

Kartą gyveno vagis, apvogęs ne vieną žmogų, tačiau karštai garbinęs Švenčiausiąją Mariją ir dažnai jai meldavęsis. Tačiau kartą taip nutiko, kad jis slapta bandė kažką pavogti, buvo sugautas ir nuteistas pakarti. Kai jį pakorė, išsyk prie jo atsirado Švenčiausioji Mergelė ir tris dienas, kaip jam atrodė, jį, kybantį kilpoje, prilaikė savo rankomis, todėl jis nepatyrė nė mažiausios žalos. Žmonės, kurie jį pakorė, atsitiktinai ėjo pro tą vietą ir surado jį, gyvą ir besišypsantį. Manydami, kad kilpa nebuvo pakankamai užveržta, jie sumanė jį pribaugti, kardu perpjaudami gerklę. Tačiau Švenčiausioji Marija sulaukė kardą laikiusią ranką, ir žmonės jam niekaip nebegalėjo pakenkti. Iš vagies pasakojimo sužinoję, kaip jam pagelbėjo Mergelė Marija, jie stebėdamiesi nuėmė jam nuo kaklo kilpą ir iš meilės Mergelei paleido jį į laisvę. Vagis nuėjo į vienuolyną ir, kol buvo gyvas, uoliai tarnavo Dievo Gimdytojai¹⁰⁵.

Kartą gyveno dvasininkas, kuris labai garbino Švenčiausiąją Mariją ir uoliai giedojo jos Valandas. Kai mirė jo tėvai, neturėję kito įpėdinio, jam paliko didžiulis turtas. Draugai vaikiną pradėjo spausti, kad jis vestų ir pats valdytų savo palikimą. Vieną dieną jis keliavo į savo vestuves, ir jam pakeliui pasitaikė bažnyčia. Prisiminęs savo tarnystę Švenčiausiajai Marijai, jis įžengė į bažnyčią ir ėmė giedoti Valandas. Ir štai pasirodė Švenčiausioji Mergelė Marija ir jam pykdama tarė: „Kvailas neištikimas žmogau, kodėl palieki mane, savo bičiulę ir sužadėtinę, ir labiau nei mane vertini kitą moterį?“¹⁰⁶ – Tai išgirdęs, dvasininkas labai gailėjosi, bet sugrįžo pas savo draugus. Atšventęs vestuves, jis vidury nakties visus paliko, išėjo iš namų ir, įstojęs į vienuolyną, uoliai tarnavo Švenčiausiajai Marijai.

Vienos parapijos kunigas, garsėjęs doru gyvenimu, nemokėjo jokių Mišių, išskyrus Švenčiausiosios Marijos, ir jos garbei jas stropiai

¹⁰⁵ *Vagis nuėjo į vienuolyną ir, kol buvo gyvas, uoliai tarnavo Dievo Gimdytojai* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum (De assumpt.)* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 72 r).

¹⁰⁶ *Ir štai pasirodė Švenčiausioji Mergelė Marija ir jam pykdama tarė* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis BMV (Anh. 70)*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum (De assumpt. virg.)*.

aukodavo. Dėl to jis buvo apskūstas vyskupui, o šis tuojau pat jį pasikvietė pas save. Kai kunigas vyskupui pasakė, kad nemoka kitokių Mišių, vyskupas išbarė jį kaip apsišaukėlį, nušalino nuo pareigų ir įsakė daugiau Mišių nelaikyti. Kitą naktį Švenčiausioji Marija pasirodė vyskupui, labai jį išbarė ir paklausė, kodėl jis taip blogai pasielgė su jos tarnu. Dar pridėjo, kad jis mirsiąs po trisdešimties dienų, jei kunigui nebus leista vykdyti įprastinių pareigų. Persigandęs vyskupas pasikvietė kunigą, paprašė atleidimo ir liepė aukoti tik tas Mišias, kurias šis ir mokėjo, – skirtąsias Švenčiausiajai Mergelei Marijai¹⁰⁷.

Kartą gyveno lengvabūdis pasileidęs dvasininkas, tačiau jis labai garbino Dievo Gimdytoją ir su džiaugsmu giedodavo šventąsias jos Valandas. Vieną naktį jį aplankė regėjimas, ir jis pamatė save, stovintį priešais Dievo teismą, ir Viešpatį, liepiantį aplinkui stovintiems: „Jūs patys nuspręskite, kokio nuosprendžio vertas tasai, kuris dabar į jus žvelgia. Aš ilgai jį pakenčiau, tačiau iki šiol jokio ženklų, kad jis siekia pasitaisyti, nepastebėjau“. – Ir Viešpats, visiems pritarus, paskelbė jam nuosprendį amžinai kentėti pragare. Tada Švenčiausioji Mergelė pakilo ir savo Sūnui tarė: „Gailestingasis Sūnau, prašau šiam žmogui tavo atleidimo – sušvelnink savo nuosprendį amžinai kentėti pragare. Rodydamas man malonę, leisk jam gyventi, nors jo darbai ir veda jį į pražūtį“. – Viešpats jai atsakė: „Išpildysiu tavo prašymą, jei bent nuo šiol matysiu, kad jis siekia pasitaisyti“. – O Mergelė, pasisukusi į žmogų, tarė: „Keliauk ir daugiau nenusidėk, kad nenutiktų dar blogesnių dalykų“. – Ryte pabudęs, dvasininkas pakeitė gyvenimo būdą, atsigrėžė į tikėjimą ir gyvenimą baigė, darodamas gerus darbus¹⁰⁸.

¹⁰⁷ *Persigandęs vyskupas pasikvietė kunigą, paprašė atleidimo ir liepė aukoti tik tas Mišias, kurias šis ir mokėjo* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreiviatio in gestis sanctorum (De assumpt. virg.)*.

¹⁰⁸ *Ryte pabudęs, dvasininkas pakeitė gyvenimo būdą, atsigrėžė į tikėjimą* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreiviatio in gestis sanctorum (De assumpt. virg.)*.

Kaip pasakoja Šartro vyskupas Fulbertas¹⁰⁹, 537-ais Viešpaties metais Sicilijoje gyveno žmogus, vardu Teofilis, vieno vyskupo reikalų tvarkytojas. Jis taip išmintingai tvarkė Bažnyčios reikalus, kad, vyskupui mirus, žmonės nutarė, kad jis esąs vertas vyskupo pareigų. Tačiau Teofilis buvo patenkintas reikalų tvarkytojo vieta ir norėjo, kad vyskupu būtų ordinuotas kitas žmogus. Po kurio laiko naujasis vyskupas nušalino Teofilį prieš jo norą nuo pareigų. Žmogų apėmė toks beviltiškumas, kad, siekdamas susigrąžinti garbingą savo padėtį, sumanė kreiptis patarimo į kažkokį žydų burtininką. Šis pasikvietė velnią, o tas beregint prisistatė. Paliptas velnio, Teofilis išsižadėjo Kristaus ir Jo Motinos, atsisakė krikščionių tikėjimo, savo išsižadėjimą ir atsisakymą patvirtino raštu ir antspaudu, užantspauduotą raštą atidavė velniui ir taip pasmerkė save velnio tarnystei. Rytojaus dieną velnio pastangomis Teofilis vėl atgavo vyskupo malonę ir buvo grąžintas į garbingas pareigas. Po kurio laiko atsipeikėjęs jis labai gailėjosi to, ką padarė, ir su didžiausiu atsidavimu bei nusizeminimu maldavo šlovingąją Mergelę, kad jam pagelbėtų. Vieną naktį per regėjimą Švenčiausioji Marija jam pasirodė, išbarė už bedieviškumą, paliepė išsižadėti velnio, privertė išpažinti tikėjimą į Kristų, Dievo Sūnų, bei visu krikščionybės mokymu ir taip sugrąžino jam savo Sūnaus malonę. Dar kartą susigrąžintos malonės ženklai jam pasirodžiusi Mergelė atnešė raštą, kurį jis buvo atidavęs velniui, ir padėjo jį Teofilui ant krūtinės, kad daugiau nebebijotų esąs velnio tarnas, o džiaugtųsi, kad tapo Mergelės dėka laisvas. Atgavęs raštą, Teofilis labai nudžiugo ir papasakojo vyskupui bei visiems žmonėms, kas jam atsitiko. Visiems stebintis ir šlovinant Švenčiausiąją Mergelę, Teofilis po trijų dienų užmigo ramybėje¹¹⁰.

¹⁰⁹ Fulbertas Šartrietis (Fulbertus Carnotensis, apie 960–1028) – prancūzų teologas ir filosofas, Šartro vyskupas, šventasis. Išliko jo teologinių traktatų, himnų ir giesmių, hagiografijos raštų, filosofinių laiškų.

¹¹⁰ *Visiems stebintis ir šlovinant Švenčiausiąją Mergelę, Teofilis po trijų dienų užmigo ramybėje* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbrevisio in gestis sanctorum (De assumpt. virg.)*, šv. Fulberto Šartriečio *Sermones (IV)*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 96 r).

Apie 600-us Viešpaties metus prie Lijono gyveno vyras su žmona. Jie turėjo vienintelę dukterį, kurią išleido už vyro. Labai mylėdami savo dukrą, jie žentą priėmė gyventi į savo namus. Merginos motina iš meilės savo dukrai taip rūpinosi jaunuoliu, kad merginos meilė jaunuoliui buvo ne didesnė, nei uošvės – savo žentui. Todėl piktavaliai ėmė kalbėti, kad ji taip elgėsi ne dėl dukters, o norėdama užimti jos vietą. Kadangi šios melagingos kalbos labai sukrėtė moterį, ji, baimindamasi, kad žmonėse nepasklistų apkalbos, pasikvietė du kaimiečius ir kiekvienam pažadėjo po 20 auksinių, jei tie jos žentą slapčia pasmaugės. Taigi vieną dieną moteris paslėpė juos rūsyje ir tyčia pasirūpino, kad jos vyras išeitų iš namų, o ir dukrą taip pat kažkur išsiuntė. Kai jaunuolis, paprašytas šeiminkės, nusileido į rūšį atnešti vyno, žudikai jį čia pat ir pasmaugė. Uošvė jo kūną paguldė į dukters lovą ir lyg miegantį apklostė patalais. Vyru ir dukrai grįžus ir susėdus prie stalo, motina paliepė dukrai pažadinti savo sutuoktinį ir pakviesti prie stalo. Kai ši jį atrado mirusį ir tai skubiai visiems pranešė, visą šeimą apėmė bailsus sielvartas, o žmogžudė, tarsi liūdėdama, kartu su kitais aimanavo.

Po kurio laiko moteris ėmė labai gailėtis įvykdyto nusikaltimo ir apie viską prisipažino kunigui. Vėliau jai ir kunigui susikivirčijus, kunigas apkaltino ją žento nužudymu. Kai ši žinia pasiekė jaunuolio tėvus, moteris buvo atvedinta pas teisėją ir nuteista sudėginti ant laužo. Matydama, kad jos dienos jau suskaičiuotos, ji atsidavė Švenčiausiosios Mergelės globai, atėjo į bažnyčią ir, apsipylusi ašaromis, atsiklaupė maldai. Netrukus ją išvedė iš bažnyčios ir įmetė į laužą, o tada visi matė, kad ji ten stovi nesužeista ir nesužalota. Jaunuolio tėvai, manydami, kad ugnis yra per silpna, suskubo atnešti sausų šakų ir jas sumetė į ugnį. Pamatę, kad nė taip negali sužeisti moters, jie ėmė į ją svaidyti ietis ir smeigenas. Tada pasirodė teisėjas, labai nustebo ir liepė žmonėms liautis ją puolus. Atidžiai apžiūrėjęs, jis nerado ant jos nė menkiausios ugnies žymės, o tik vieną žaizdą, paliktą paleistos ieties. Galiausiai tėvai ją parsivedė namo ir atgaivino kompresais bei

maudynėmis. Tačiau Dievas nepanoro, kad ji ilgiau kęstų žmonių įtarinėjimus, ir tris dienas išgyvenusią Mergelės garbei pasikvietė iš šio pasaulio¹¹¹.

Teodosijaus vyresniojo¹¹² laikais gyveno kunigas Jonas Damaskietis. Nuo vaikystės jis mokėsi graikų kalbos ir, būdamas dvylikos, jau puikiai išmanė visus laisvuosius menus. Iš meilės Dievui ir Jo šlovingajai Motinai jis apsilviko vienuolio abitą ir, apsisprendęs likti skaistus, kasdien uoliai giedodavo Valandas mergelių Karalienei. Tapęs kunigu, Jonas jos garbei pamaldžiai ir labai dažnai laikė Mišias. Be to, pradėjo kurti maldas, antifonas, responsorius ir sekvencijas¹¹³; visa tai jis be galo maloniai giedodavo Švenčiausiosios Mergelės garbei per jai skirtas šventas. Kilmingi vyrai jam atvesdavo savo sūnus, kad juos išlavintų. O Jonas Damaskietis juos ne tik mokė rašto, bet ir, laikydamasis visų papročių, stropiai ugdė juose Dievo baimę ir meilę. Vieną dieną, kai jis, kartu su savo mokiniais išėjęs už miesto sienų, vaikštinėjo, staiga, kaip yra pratę, juos užpuolė saracėnai ir kartu su kitais žmonėmis bei gyvuliais pagrobę išsivarė į Persiją. Kai plėšikai tarpusavyje dalijosi grobį, nutiko taip, kad Jonas atiteko pačiam turtingiausiam iš jų. Visus kitus belaisvius pavertęs vergais, Dievo ir Švenčiausiosios Mergelės valia saracėnas su juo elgėsi švelniau. Mat belaisvis ne tik atlikdavo visus įprastus vergų darbus, bet ir nuolat pasninkavo, budėjo ir kasdien nuolankiai meldėsi Švenčiausiajai Mergelei. Tai matydamas, pagonis leido jam rūmuose laisvai vaikščioti, kur jis panorėdavo. Vieną dieną šeimininkas taip į jį kreipėsi: „Brangus mano Jonai, stebiuosi tavo išmintimi, kultūringa kalba, naudingais

¹¹¹ Tačiau Dievas nepanoro, kad ji ilgiau kęstų žmonių įtarinėjimus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum (De assumpt. virg.)*.

¹¹² Teodosijus III (VII–VIII a.) – Bizantijos imperatorius (715–717).

¹¹³ Sekvencija – monodinės giesmės, giedamos po Aleliuja, žanras. Prieš tai paminėta antifona – bažnytinių giesmių tipas; su psalmių posmais pakaitomis giedamas refrenas. Responsorius (atliepas) – žanras choralinių giesmių, kurias pakaitomis atlikdavo kantorius ir choras.

rašymo įgūdžiais, gebėjimu maloniai giedoti ir vargonuoti, šventais tavo pamokymais ir pokalbiais. Turiu sūnų, kuris man toks pat brangus kaip aš pats, todėl prašau tavęs, kad jį išmokytum laisvųjų menų ir pasistengtum jį išlavinti kalbėjimo, rašymo, pasakojimo, giedojimo srityse taip, kad jame tokiu būdu mums visas išliktum, jei kada nors mums tektų tave paleisti į laisvę“. – Jonas klusniai nusižeminęs priėmė mokinį ir pradėjo jį lavinti nuo pačių paprasčiausių dalykų. Po kelerių metų jis buvo berniuką taip išmokęs laisvųjų menų, kad, jei būtum palyginęs mokytojo ir mokinio iškalbos meną bei kalbos manierą, jei būtum regėjęs rašto pavyzdžius, jei būtum girdėjęs jų balso skambesį, būtum pripažinęs, kad tarp jų nėra jokio skirtumo.

Po kurio laiko imperatoriui Teodosijui prisireikė Jono dėl jo prasmingo gyvenimo, dorybingo būdo ir puikios iškalbos, todėl jis pasiuntė pasiuntinius pas jo šeiminką ir, grasindamas mirtimi, papiepė, kad kuo greičiau jį jam atsiųstų. Nedrįsdamas nepaklusti imperatoriaus įsakymui, šis liepė su didžiausia pagarba Joną nugabenti į Konstantinopolį. Imperatorius jį pagarbiai priėmė ir paskyrė jam vienuolyną, kuriame jis galėtų kartu su broliai ramiai tarnauti Dievui; imperatorius dažnai ten lankydavosi ir bičiuliškai su juo tardavosi valstybės valdymo ir sielos išganymo klausimais. Degdamas kentėjimo žaizdre, kad gerojo Jono nuopelnai pelno vis didesnę pripažinimą, tasai jaunuolis, kurį Jonas Persijoje buvo išmokęs savo stiliaus, kalbos manieros ir rašysenos, iš lengvabūdiškų paskatų savo valia padiktavo laišką, jį perrašęs slapta pasiuntė į Konstantinopolį ir įsakė numesti tokioje rūmų vietoje, kur jį greitai surastų imperatoriaus tarnai. Laiške buvo rašoma: „Mylimiems draugams Persijoje Jonas Damaskietis, menkiausias iš vienuolių, linki išganymo. Pranešu, kad imperatorius didžiąją savo kariuomenės dalį išsiuntė kariauti į tolimas šalis, o karališkasis miestas ir jo apylinkės liko beveik be apsaugos. Taigi būkite išmintingi, be baimės atkeliaukite ir nedelsdami narsiai iškovokite jums parengtą pergalę“. – Tarnai atrado šį laišką ir perskaitė imperatoriui. Visi ėmė reikalauti paaiškinimo ir klausinėti, kas yra šios

išdavystės sumanytojas. Kai buvo ištirtas raštas ir rašysena, imperatoriui buvo pranešta, kad tai esąs Jonas. Tuo pat Jonas surandamas ir jėga vedamas pas imperatorių, jam pačiam labai stebintis, iš kur prieš jį kilo toks netikėtas sąmokslas.

Žmonės buvo visiškai suklaidinti – vadino jį ne kunigu, o apgaviku, ne vienuoliu, o atskalūnu, ir įniršę vos galėjo susilaikyti, neišdraskę jam akių. Imperatorius liepė visiems nutilti, atsiduso ir tarė: „Nedorėli Jonai, skolingas man už geradarystes, taip tu man blogu atsilygini už gera?! Tu išdavei, kiek tai priklausė nuo tavęs, tėvynę, o iš manęs ir visų mano žmonių atėmei laisvę ir pasmerkei mus vergystės kančioms!“ – Kai jam parodė laišką, Jonas atsakė taip: „Valdove, tikrai atpažįstu savo raštą ir rašymo stilių, tačiau Dievas mano liudininkas, kad šio laiško tikrai nerašiau!“ – Tada kilo baisus triukšmas, nes žmonės manė, kad taip jis nori nuslėpti tiesą, ir kažkur minioje pasigirdo balsai, siūlantys jį neatidėliojant nubausti mirties bausme. Pasitarę teisėjai bendru sutarimu nusprendė, kad Jonas buvo ypatingas imperatoriaus draugas, todėl jo žudyti nedera, tačiau jam reikia nukirsti ranką, kuri padarė tokį nusikaltimą. Kai nuosprendis buvo įvykdytas, Jonas padėkojo Dievui už skausmą, suteiktą žaizdos, ir už kūno suluošinimą ir labai apgailestavo, kad Jo garbei negalys paaukoti daugiau. Imperatoriui įsakius, o budeliui tuo pasirūpinus, nukirstoji ranka kaip didžiulio nusikaltimo įrodymas buvo pakabinta Jono vienuolyne.

Likęs luošas, Jonas atėjo prie savo dvasinės valdovės atvaizdo ir, rodydamas atvirą žaizdą bei tiesdamas į ją sveikąją ranką, ėmė pamaldžiai priekaištauti: „Valdove, ar toks yra tavo atlygis už nuopelnus, ar tokia yra tavo tarnų palaima? Štai aš, Valdove, troškau save, nusidėjėlių, deramai nuplakti už padarytas nuodėmes, tai kodėl leidai visiškai nukirsti tokio darbo įrankį? Juk ši ranka ne tik užrašė giesmes, sukurtas tavo garbei, bet ir tiek kartų Dievui Tėvui švenčiausiąjį tavo Sūnaus Kūną ir Kraują aukojo tavo garbei ir visų nusidėjėlių atpirkimui!“ – Kadangi taip aimanuodamas Jonas nuolat meldėsi, vieną

naktį atsitiko taip, kad jis, sukalbėjęs maldas, išvargęs krito į lovą ir gulėjo pusiau miegodamas, pusiau būdraudamas. Ir štai pasirodė mergelių Karalienė, lydima ryškios šviesos, ir ėmė giedru veidu jį raminti, taip klausinėdama: „Ką veiki, mano ištikimas tarne?“ – Jis atsakė: „Kodėl klausi, Valdove? Geriau aš tavęs paklausiu. Kur tu buvai, kai aš tai turėjau iškęsti? Štai dabar mano, o dar daugiau – tavo gėdai bažnyčioje kaba tavo tarno ranka!“ – Į tai ji: „Sūnau, pasitikėk Viešpačiu! Tas, kuris žmogų sukūrė iš nieko, gali gražinti tau ranką.“ – Tai pasakiusi, jinai Jono akivaizdoje nuėjo į bažnyčią ir, atsinešusi iš ten jo ranką, su didžiausiu maloningumu tuojau pat sugražino į vietą. Dėkodamas Švenčiausiajai Mergelei, Jonas iš ryto pakilo iš patalo ir, sukvietęs brolius, parodė ranką bei paragino kartu su juo pašlovinti stebuklingus Dievo darbus. Tuoj šventiškai apsirengęs, jis garsiu balsu aukojo Mišias Švenčiausiajai Mergelei. Išgirdęs apie stebuklą, imperatorius pėsčias atėjo pas jį, pabučiavo jam ranką ir, pašlovinęs Dievą bei šlovingąją Mergelę, paklausė Jono, ar jis nepažįstąs žmogaus, kuris taip pat, kaip ir jis, dėstytojų mintis ir rašytų. Tada šis imperatoriui papasakojo, kaip būdamas belaisviu Persijoje mokė šeimininko sūnų ir greitai jo raštus nuo savųjų pats sunkiai begalėjo atskirti. Tai buvo ištirta ir patvirtinta, kad visa, ką Jonas sakė, buvo tiesa. Taigi visi pasileido šlovinti Švenčiausiąją Mergelę¹¹⁴.

Iš lotynų kalbos vertė Nijolė Klingaitė-Dasevičienė

¹¹⁴ *Taigi visi pasileido šlovinti Švenčiausiąją Mergelę* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVII, 103 ir toliau); plg. dar: Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis BMV* (Anh. 8).